

Istrebiteliški romanai

JONAS AISTIS

Oi rita, tita, tita —
Prienų str. b. trys už litą.
Laisvės kovų dainos 314 p.

Pernai gerą pusmetį "Pergalės" žurnale vyko diskusija pavadinama "Tešiamie pokalbiai apie romaną". Romanai Lietuvoje nėra dygsta kaip grybai po lietaus. Kritika tačiau jaudinasi. Ir jaudinasi ne be reikalo. Diskusija daugiausia lietė romano formą, taip vadinamą "samonės srautą" ir dvasią, kuri, nors nebuvo aiškiai aptarta, sukosi apie dabar populiarią "absurdo dramą". Romano herojai komjaunuoliai, brenę klasių kovos metais, kaip ir patys autoriai. Ir vienai ir antri pasimėtę. Net, sakyčiau, ne herojai, o kažkokie sliekai ir driežai, kurie nežinia ko ir kur šliaužioja Dievo žeme...

Man visas tas pokalbis priminė Teofilio Tilvyčio pasakojimą apie savo kaimyną, tarnavusį caro armijos pulko orkestre ir pūtušį bene tromboną. Tasai trombonistas labai nemėgęs kapelmeistro, tai imdavo kartais ant pykčio ir paėmėdavo "puse glaso" tai per aukštai, tai per žemai. Kapelmeistras pasiūsdavo, dantimis grieždavo, trypdavo i grindis, visą orkestrą skradžiai žemę varydavo: žinojo, kad negerai tik nežinojo, kur?

Tasai pokalbis daugiausia sukosi apie du nelygios vertės romanus: Mykolo Sluckio "Adomo obuolys" ir Alfonso Bieliausko "Kauno romanas". Abu romanai pasirodė 1966 metais. Kritikos pasirinkimas taiklus ir būdingas.

Bendrai imant, lietuvių tarybinė literatūra yra neblogose vėžėse. Taip vadinamas socialistinis realizmas tarybinė literatūra išvadavo iš žemėmaitintojiško sentimentalizmo. Talentų ateina apšviesti ir nemažai. Tačiau tie talentai turi tendencijos per greit išsisemti, blaškytis į šalis, vaikytis naujovės žibukų, pasimesti. Dažnai skaitant ima apmaudas, kaip tenai nebrangina talentai, kaip jie sistemingai žudomi. Būdinga "tesiamam pokalbiui" buvo ir tai, ka jame visiška nedalyvavo akademijos autoritetai. Viskas neva palikta jaunimui, kitaip sakant saviečiai: tesirėja savo tarpe, tik tenisiekina ir nepretenduoja i jujų laurus ir sostus. Įtariau, kad garbe ir nuopelnais perėkė literatūros autoritetai bijo gajaus ir rajas jaunimo konkurencijos, o

Šiame numery

- Sensacija, kontroversija, argumentai ir paskatai.
- Istrebiteliški romanai.
- Miko Šileikio paroda Chicagoje.
- Kai gerų norų nepakanka.
- Juliano Gaidelio "Dana".
- Manuel Bandeira eilėraščiai.
- Istoriniame Monte Cassino.
- Žvilgnis i žemesniųjų lituanistinių mokyklų programą.
- Muz. Bronius Jonušas 70 metų laiko stikstyje.
- Penkeri metai be Stp. Kolupailos.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Karštoji Venera ir šaltasis Marsas.
- Akademinių provalstis.

yra ko prisibijoti, ir vadovaujasi dėsnio: po mūsų, kad ir visuotinis tvanas...

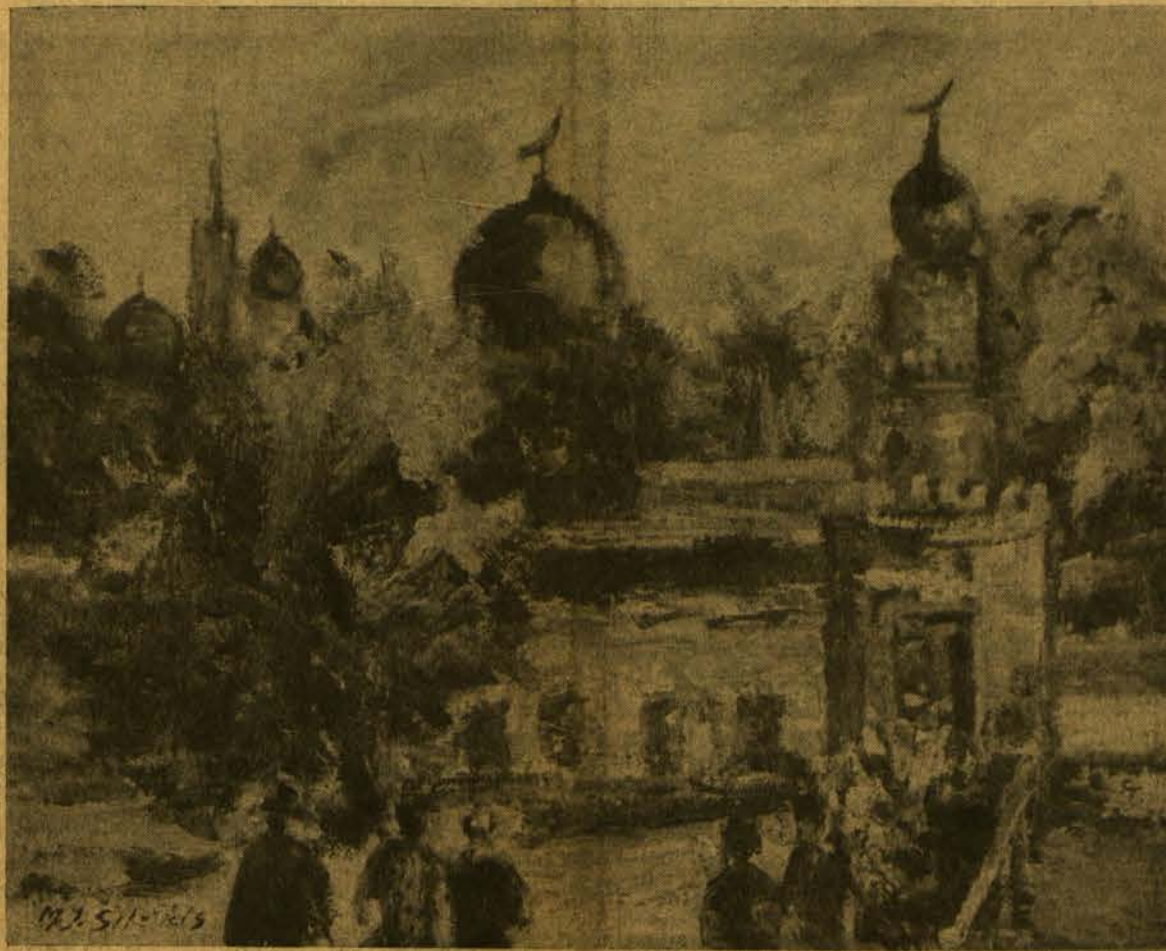
Romano diskusijose buvo dažnai linksnuojamas "samonės srautas". Ir čia gal ir bus viso pikto šaknis. 1920-1930 metų gimimo karta augo ir brenė vadinamosios klasių kovos metais. Dalis to jaunimo aktyviai dalyvavo liaudies gynėjų arba istrebitelių eilėse. Klasių kovą buvo brutali ir žiauri iš abiejų pusių. Su tuo tikslu skirtumu, kad strībams, kaip laikas parodė, didelės garbės ta kova nesuteikė ir niekas jų šiandien ta garbe atvirai nesidangsto ir nesididžiuoja, bet drauge jie negali savo jaunystės polėkių užmiršti, ir visa karta yra stačiai tos klasių kovos slogučio apsesta. Žinoma, ta karta buvo per jauna pamatyti ir suprasti kad ji buvo tikrai marionetė ir kad visi klasių kovos siūlai buvo demoniškos okupanto rankose. Okupanto buvo tikslas išrasti ir supiudyti "klases" ir visą tautą pastūmėti i broližudybę, ir tuo būdu palaužti tautos atsparumą, bei ją pačią praretinti, išstisus valščius ir apskričius paversiti dykra. Taip elgiasi visi nukariautojai. Taip elgės kryžiuočiai, taip elgėsi carai, tai būtų stačiai buvę nenormalu, jei kitaip būtų elgėsi carų ipėdiniai. Lietuvoje buvo ir yra ne paslaptis, kad okupantas tiek davo ginklų ir priešingai pusei. Tos kartos visi romanai ir visi filmai yra gyvas, tiksliai gal ne visai samoninags sąžinės balsas.

Kostas Kubilinskas savo autobiografijoje rašė: "gyventi nesugebėjau ir aš, daugelio skaudžių klaidų kaltininkas. I viską puldavau karštai, spontaniškai, neapgalvotai. O kiekvienas neapgalvotas šuolis ir žingsnis skaudžius pėdsakus palieka širdyje ir sąžinėje. Kiekvieną sunkią klaidą dar sunkiau atitaisyti. Tuo metu, kai aš per visus klerikalizmo ir nacionalizmo raistus braidau i tiesą, mano draugai, mano bendraamžiai, eidami tiesių keliu, nuėjo labai toli. Ir aš likau lyg pavėlavęs paukštis, tačiau ne tas simbolizmo giesmių paukštis, kuris audroje beviltiškai plakasi i priekį" (Tarybų Lietuvos rašytojai, 114 p.).

Vytautas Petkevičius dar atviresnis: "Tai nuo keturiolikos metų prasidėjo mano komjaunimo, o paskui ir partijos aktyvistų gyvenimas: agitavo mane, agitavau ir aš, vadovavau man, vadovavau ir aš kitiems. Ir visur mane lydėjo šventi, tada beveik malda tapusieji žodžiai: Taip reikia!... O pasirodo, daug ko nereikėjo. Pasirodo, nemaža man tada labai artimų ir brangių žmonių žuvo be reikalo" (ten pat, 494-495 pp.).

Zmonės kalba apie tai, kas jiems maudžia. Su laiku ateina atvirumas. Pacituotas ištraukas skiria visas dešimtmetis. Būdinga, kad rašytojai jaučia pareigą atlikti viešą išpažintį. Ta žaizda pasiliks gyva visą gyvenimą. Partijos viršūnėse yra balsų, kad jaunimą kiršina užsienio "buržuaziniai nacionalistai". Tai yra šlykštus šmeižtas ir noras viską administraciniu būdu tvarkyti.

(Nukelti i 2 psl.)

M. Šileikis

Iš parodos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje

Miko Šileikio paroda Chicagoje

BRONIUS MURINAS

Mūsų tremties dailės kūrybinis gyvenimas yra gyvai pasireiškęs ne tik mūsų kultūrinėje veikloje, bet kai kuriais atvejais yra pasiekęs net pirmaujančias ir dominuojančias vietas amerikiečių bei kitų kraštų meno raidoje.

Taip pat galima pasidžiaugti, kad ir mūsų jaunieji dailininkai ir dar tebestudijuojąs meno mokslus jaunimas aktyviai dalyvauja įvairiose dailės parodose, sėk-

ta savo kūrybos buvo įsijungę i visuomeninę veiklą bei literatūrinę, daugiausia meną liečiantį spaudos darbą. Steigiant Čiurlionio galeriją (Chicagoje), jis buvo jos pirmasis direktorius, ėjęs tas pareigas kelerius metus.

Meno kritikas ir spaudos darbininkas

Jau daugiau kaip 30 metų, net iki šios dienos, M. Šileikis veda ir redaguoja "Naujienu" kultūros ir meno žinių skyrius, kur tilpo daug veik jo vieno parašytų įvairių meną liečiančių straipsnių, parodų recenzijų bei kitokių įvairių, dailės klausimus liečiančių rašinių.

Sekdamas įvairias mene išskylančias naujoves, dail. Šileikis nėra apleidęs veik nė vienos dailės parodos, tiek ruoštos mūsų lietuvių dailininkų, tiek ir iškilesnių amerikiečių, vis paminėdamas ar parencizuodamas savo redaguojamame naujame meno kultūros priede ar kitoje mūsų lietuviškoje spaudoje: Aiduose, Dirvoje, Drauge, Lietuvių Dienose ir kt.

M. Šileikis savo kritikos straipsniuose giliai ir jautriai įsigyvena i kūrinio visapusiškumą, išsamiai aptardamas parodų ar pasikūrų kūrinių vertę bei išskeldamas jų ypatybes. Jis čia visada būdavo nuošalus, bet nuoširdus ir objektyvus.

Kūrybos gausa ir pobūdis

Šileikis, kaip dailininkas, yra kūręs veik visą savo gyvenimą, ir būties sunku nustatyti, kad ir jo paties užklausus, kokį skaičių kūrė. Daug kūrinių iš jo studijos yra "išskilia" pas privačius asmenis, meno kolekcionierius bei valdžios įstaigas, o taip pat keletą kūrinių yra įsigijusi i mūsų Čiurlionio galeriją Chicagoje.

Kaip tapytojas, Mikas Šileikis paliko ištikimas savo užgūdintai ir jautriai suprastai realistinei, bet impresionistinės nuotai-

atėjusios ir praėjusios meno srovės ir naujovės jo kūrybos nepaveikė.

Šiaip M. Šileikio kūrybinis žanras itin labai įvairus: portretai, kurių savo gyvenime yra nemažai skaičių nutapęs, figūrines kompozicijas ir peizažai, kuriuos kurdavo tik gamtoje. Visas atostogas ir laisvalaikį leisdavo gamtoje prie savo drobių. Kartą jis yra išsitaręs, kad kai kuriais atvejais tek davo įsibristi net iki kelių sniegan ar šlapioje ir vandeningoje dirvoje išbaigti savo kūrinius. Tačiau daugiausia dailininką viliojo Michigano ežero smėlėtos ir supustytų kopų pakrantės, kurios mums primena gintarinio pajūrio vaizdus. O gal jo gimtasis ežeringas Zarasų kraštas yra įdiegęs jam kūrybinės meilės ir palikęs ilgąjį gausiems savojo krašto ežerams, kad jis sugebėjo taip lengvai, subtiliai ir meistriškai sukurti ištisą kopų ciklą.

Jo didelėje kūrinių kolekcijoje užtiknami taip pat įvairūs natūrmoriai, miesto parko skverai su gėlynais ir paskirų žydinčių gėlių kompozicijos. Atrodo, kad nemažai įtakojo ir jo gyvenamos vietos aplinka, kur per dailininko buto langą iš trečiojo aukšto matyti miesto parkas su vin-

M. Šileikis

Iš parodos Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje

Rytas

Kertinė Parastė

SENSACIJA, KONTROVERSIJA, ARGUMENTAI IR PASKATAI

Pasirodžius naujam romanui, naujai operai, naujam veikalui, naujai periodikai, naujam eilėdaros būdai ar naujai minčių krypčiai kad ir šioje parastėje, visas tas naujumas, atrodo, laikosi ir dažnai labai silpnai kabo tik ant savo teigiamo šviežumo, ant vieno ar kelių teigiamų konstruktyvių idėjų siūlo. Mat, žiūrovas ar skaitytojas nėra labai linkęs į naują giliau pažūrėti, pavertinti, sustoti ir pagalvoti, kas jame yra gero. Jis dažnai yra nerangus galvoti apie tai, kas kuo nors atšoksta nuo įprastinės bėgmės, kas jį sukrečia savo prasikiusia galva virš pilkos, kasdieninės plokštumos, kas tampa savotišku nusikaltėliu, kurį, dėl vienokių ar kitokių minios mintijimo psichologinių priežasčių kiekvienas jaučia plietinę pareigą bausti, nedovamoti už prasikišimą, išjuokti ir galų gale triumfališkai "nugalėti".

Tokiu būdu atsiranda žurnalistinė sensacija, kurios objektas gal kitur ir kitų būtų toleruojamas dalykas, būtų viena srovė tarpe kelių srovių, būtų kažkas tarp kitų ar kažkas tarp kažko. Mes tuo tarpu iš bet kokio, bereikšmio ar ir reikšmingo, paprasto ar bet kokiam progresui būtino naujoviškumo sukuriame sensaciją, kuri ilgainiui tampa net aštria kontroversija. Įvairiais argumentais baudžiame visą, kas tik prasikiša, kas nauja, kas kiek patriotiškai netautiška, kiek kitoniška, vis įtartinais miesčioniška, dialektiškai superdemokratiška, žurnalistiškai perraštinga ar kūrybiškai sofistiška.

Nukrypimas nuo įprastos, lyg matematiškai nustatytos, kalbos, idėjų, garso, žurnalizmo, spalvos ar eilėdaros precizijos užgauna mūsų lėtą būdą, lėtą stūmimąsi i priekį, užgauna mūsų nelabai kompli-

kuotą juslę ir nedaug reikalaujantį skonį. "Tebūnie taip, kaip buvo", sakome, "nes nieko geresnio po Verdi nesukurta", egzistuojantis spaudos lapas juk kasdien naujas ir savo dažų kvapu vis šviežias, o nostalgios bėgimo temos, susėdus prie stalo, visuomet yra aktualios, ketureilis, peizažas ir mūsų klasikais buvo ir tebūnie mūsų kasdieninė duona.

Mat, sukeltas triukšmas turi ir savo lazdos antrąjį galą. Sukeltas triukšmas veikia ne tik prieš kontroversinius kūrinius, bet ir už juos. Jis mūsų ir kitų tautų tolimoj ir netolimoj praeityje padėjo kaip tik daiktui išskirti, padėjo kūriniui tapti įvykiu, kuris pasakotino knyga išpirti, tiesiog išgraižstyti, daugiau ją skaityti, ginčytis, dar daugiau domėtis; paskatino užsisakyti puolamą žurnalą ar išgraižstyti bilietus i apkalbamą spektaklį.

Tas pradžioj sukeltas karštis ir triumfališko nugalėjimo vilties "lazdos antrasis galas" tampa nekenčiamo dalyko pakstatine jėga, geriausia jo propaganda, kurią patys puolėjai ugdo, dalyką iškelia, už ką puolamieji dažnai yra net dėkingi.

Zvelgiant istoriškai, ši "antros lazdos galo" teorija galima įvairiopaip pritaikinti ne tik čia minėtose srityse, bet tikriausiai ir istorijai, civilizacijai, kultūrai, politikai, sociologijai, lyg tame perdaug aršiam naujovinėm atmetime tūnotų paslėptas ne tik nustebimo, baimės, bet ir žmogui įgimtas meilės ir pagarbos naujovėms daigas.

P. Min.

guotomis alėjomis ir gėlynų lysvėmis. Gal čia jis ir surado sintezę tos besikeičiančios gamtos įvairiais metų laikais, stebint turtingą jos kloritą ir panaudojant ją savoje paletėje.

Spalvine prasme Šileikis yra i-

tin turtingas ir visada šviežias bei žaismingas. Greta ryškių ir žėrinčių raudonų, mėlynų spalvų (kurias daugiausia jis mėgsta) būna pabrėžtos dar centrinės bei pagrindinės kompozicinės atspares dėmės, papildytos ir praturtintos pilkais, bet žaismingais niuansiniais atspalviais.

Dailininko Miko tapyba daugiausia yra ekstazinė, nuotikos: visa kūryba vyksta čia iškart "a la prima". Per ilgų studijų ir ypatingo pervargimo ar ilgo sėdėjimo prie darbo dailininkas nemėgsta. Todėl ir M. Šileikio kūrinyms neužkankintas, visada šviežias ir nuotaikingas.

Kultūrinės misijos žurnalistas

M. Šileikis ne tik kaip dailininkas, bet ir kaip gilius erudicijos žurnalistas per savo ilgą veiklos metus Amerikoje yra išvaręs giliai ir prasmingą vagą lietuvių kultūrinėje dirvoje. Didelį poveikį jis yra padaręs ir mūsų visuomenei, ypač, mūsų dailės parodų lankytojams, savo raštais, nušvietęs kūrinių vertinimo ir

(Nukelti i 2 psl.)

Istrebiteiški romanai

(atkelta iš 1 psl.)

ti. Vytautas Petkevičius šiandien baigęs ketvirtą dešimtį vyras ir jį lydi tie patys „šventi, malda tapusieji žodžiai, taip reikia!“ Būtų stačiai nusikaltimas įtarti jį buržuaziniu nacionalizmu, ir ne tik tai jį vieną, bet visą tą su- lauzytą kartą. Tokia amžiuje natūralu kratytis analfabetiškų auklų.

Lietuvų visi nuoširdžiai džiaugiasi atlydžiu, medžiaginiu ger- būviu, laisvėjimu, tačiau Stalino šešėlis dar gerokai tamsina kul- tūrinį gyvenimą. Diktatūra yra savo rūšies stabmeldybės forma. Jai būdingas nesąlyginių stabų ir visos eilės balvonų garbinimas. Diktatūroje kiekvienas žmogus yra drauge ir stabas ir stabmel- dys. Užgavai vieną kurį balvoną ir tuo pačiu užgavai visus bal- vonus iki paties vyriausiojo. Be to, stabų yra ne tik gyvų, bet juoba nedingama ir mirusiųjų...

Sakysime, jei vertindamas Pe- trą Cvirką, pasakyčiau, kad jo „Kasdienės istorijos“ ir ryšulė- lis laišku žmogui nusvertų visus jo romanus ir kitą tarybinę gra- fomaniją, tai aš tikrai tapčiau noris sau susigrąžinti dvarus ir fabriku buržuazinis nacionalis- tas, o tarybinis kritikas būtų už tą patį į tabaką sutrintas...

Mano akys kritikas Vytautas Kubilius įgijo pagarbos už savo drąsą ir atkaklumą. Tik mano galva, daro esminę klaidą, au- tobiografijoje sakysime: „noriu likti bent truputį nuo konjunk- tūros ir mados“ (Tarybų Lietuvos rašytojai, 464 p.). Konjunkтура nėra literatūros reikalas, lygia- dalia, kaip ir mada, tačiau ir vie- na ir kita rašytojų veikla. Kri- tikas neturi būti kritikuojojas, bet iš kitos pusės jis turi pareigą pa- sakyti, kas kūrinyje yra gera ir kas bloga. Deja, diktatūroje net iš pažiūros nekalto problemų negalima kelti. Sakysime, aš jau kelinti metai laukiu, kad kas im- ty ir Eduardui Miečelaičiui pa- sakyti, kad jo lyros visos stygos taip atsileidusios, kad jau šim- tais puslapių ne tikta poezijos, bet ir paprastos publicistikos ne- simato... Neabejoju, literatūros vertintojai mato, bet bijo leni- ninės premijos laureatą ir stam- bų partinį pareigūną net drau- giškai ispėti, kad taip toliau, bro-

lyti, negalima.

Panašų išpūdį susidariau, bes- kaitydamas Alfonso Bieliausko repliką į minimą „pokalbį apie romaną“ (Pergalė, 1968, nr. 12, 120-133 pp.).

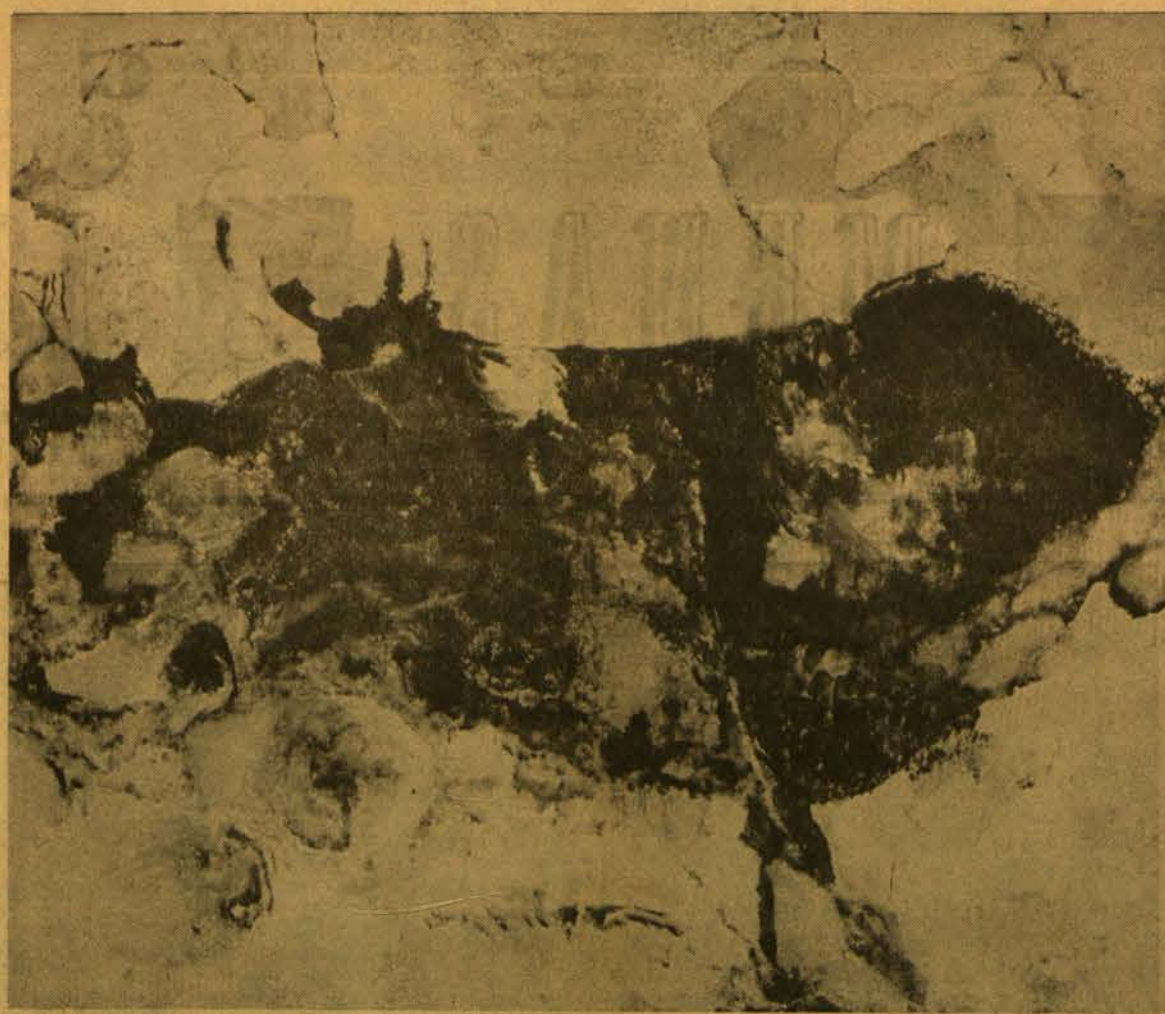
Tasai rašytojas tikrai kal- ba su svariu oficialiu aplombu. Kai kritikos buvo jam nurodyta, iš kur jis sėmėsis savo sąmonės srauto, tai atsėvė: „netikslinga čia būtų žiūrėti į viską Prusto ar Džoisio akimis; be to, mes tu- rime ir savas“.

O skaitydamas „Kauno roma- ną“, kaip tikrai buvau suabejo- jęs rašytojo akių aklumą. Jam ir purienos kalniukuose, ne balo- se auga, ir Vytis raudonas, ne baltas raitelis (cf. 289 ir 106 pp.). Iš kur tas istrebiteiškas pasiti- dy. Užgavai vieną kurį balvoną ir tuo pačiu užgavai visus bal- vonus iki paties vyriausiojo. Be to, stabų yra ne tik gyvų, bet juoba nedingama ir mirusiųjų...

Dėl to, mano galva, kritikas, vertindamas tokius romanus, tu- rėtų visa oktava, o gal net ir visu registru nusileisti žemiau ir, nusiavęs batus, kojų pirštais to- kiam rašytojui įrodyti, kad tai joks sąmonės srautas, o visai ne- vykęs jovalas. Bet tai nereikia, kad kritikas neteisus. Jei rašy- tojas, kaip didžioji, nei Džoi- so, nei Prusto neskaitys, tai dar nereikia, kad jis nepasinaudo- jo devintuoju kieseliaus vande- niu. Galima galvą gulditi, kad jis to parako neišrado...

Mane stebina tarybinių rašy- tojų ir kritikų liguistas noras blizgėti per aukštomis kategori- jomis, tuo tarpu jų rašte knibž- dėte knibžda akis badantis ne- mokiškumas. Ir kas aršiausia, kad tie kiti keliais pasiekę gar- bės stabukai darosi neliečiami. Esu tikras, kad niekas kritikų ne- siteiks Justiniui Marcinkevičiui priminti, kad jo Mindaugo poe- mos-dramos užuolaidos scena y- ra pasisavinta iš Hamleto. Be ki- ta ko labai nevykusiai. Aišku, kad ir tasai galvą pasididžiuoti Hamleto nematęs ir neskaitys. Bet šitaip literatūroje klausimai nesprendžiami.

To paties Justino Marcinkevi- čiaus poema „Kraujas ir pele- nai“ buvo kritikos po padanges nešiojama. Ir niekam laiku gal- von neatėjo, kad tai kiek pra- giškai ispėti, kad taip toliau, bro-

K. Zoromskis

Laikas pasibaigė

kiek tragikomiškoje dvasioje pa- rašytas. Koks ten nemokiškias ir naivus fabulos pynimas bei motyvavimas. Jei kritika būtų laiku šiurkščius trūkumus paste- bėjusi, autorius būtų galėjęs gal- juos pašalinti... Štai kur, manau kritika turėtų savo aktyvumą ro- dyti. Būtinai reikalauji, kad ra- šytojo darbas būtų raštingas, nes tai yra sąlyga, be kurios me-

nas yra neįmanomas. Dabar gi, kai skaitai, sakysime, tokį Vytau- tą Rimkevičių (turiu galvoje jo motyvavimą. Jei kritika būtų laiku šiurkščius trūkumus paste- bėjusi, autorius būtų galėjęs gal- juos pašalinti... Štai kur, manau kritika turėtų savo aktyvumą ro- dyti. Būtinai reikalauji, kad ra- šytojo darbas būtų raštingas, nes tai yra sąlyga, be kurios me-

to reikškins. Tie dalykai yra pirmon galvon taisytini ir, ma- nau, be didelio vargo pataisomi. Gal čia turėtų įsikiti visu svo- riui akademikai, kuriems, žino- ma, pirmon galvon rūpi kūrinio idėjiškumas (palankus konjunk- tūrai!), o raštingumas ir menišk- kumas paliekamas aklosios viš- tos likimui...

Kai skaitai rašytojų biografi- jas tai džiaugsmu netveri: visi baigę aukštąsias mokyklas, dide- lė dalis gilinusi studijas „šalies“ sostinėje, o kai paskaitai kūri- nius, tai jie taip naivūs, taip be literatūrinio išsilavinimo parašy- ti, jog įgauti išpūdį, kad tie visi jauni ir talentingi žmonės moks- lo laipsnius bus igiję už užmo- kyklinę veiklą, ne už mokslą.

Rašytojas turi būti natūralus, turi būti nuoširdus. Tada ir ma- žesnis talentas bus skaitytojui, o ir pačiai literatūrai daug įdomes- nis. Literatūra yra dirva, kur blefuit ir vogt lengviausia, bet taip pat kur ir sunkiausia pas- lėpti melą, vagystę ir menkystę. Dėl to kritika pirmon galvon turėtų pulti ne įtakas, o kultūri- nį analfabetiškumą.

Kodėl Čiurlionis yra didelis? O dėl to, kad jis buvo šykštus da- žams ir pats juos gamino, bet buvo išlaidus knygoms. Tik sie- los pilnumas kalba ir išlieka. Jis nebijojo, kaip Alfonsas Bieliaus- kas, didelių ir sunkiai paskaito- mų knygų. Bibliofobija rašyto- jas turėtų mažiauaisi afišuotis. Net ir tas, kuris dedasi turįs ge- ras ir autoritetingas akis.

ti. Paskutiniuoju atveju, jis yra marionetė. Mes, tačiau, labai rim- tai reikalaujam marionetę. Dau- gelyje mūsų kultūrininkų ir visuo- menės veikėjų glūdi kitas kriti- ko pareigos supratimas — kriti- kas yra maloniai besispyšantis, vi- sados pozityviai galvojantis žmo- gus, kuris viską supranta ir at- leidžia, jam viskas gerai ir malo- nu. Dar, žinoma, būtų geriau, jei jis ir neprimatytų, ir neprigirdė- tų, bet tokias tobulybės sunku ras- ti.

Tikrų kritikų, negalvojančių pagal nustatytas gaires, panašiai bijome. Baimė kyla iš to fakto, kad daugumas mūsų yra šventai įsitikinę, kad visuose lietuviškojo gyvenimo aspektuose reikia tik vieno dalyko — gerų norų. Kil- nūs tikslai ir geri norai negali duoti tikrų, kaip gerų rezultatų. Kritikas, tuo tarpu, turi blogą y- patybę mums parodyti, kad gerai- si norai kartais nuveda į didžiau- sius absurds. Už nieką todėl taip narsiai ir atkakliai nekovojam, kaip už iliuzijas. Nei idėjos, nei principai neturi mums tokios dide- lės reikšmės. Yra liūdna tiesa, bet tai viena iš pagrindinių priežas- čių, kodėl mūsų kultūrinės ma- nifestacijos jaunajai kartai dažnai yra ne vien tik mažai suprantamos, bet iš karto graudžios ir juo- kingos.

Būtų dar netaip blogai, jei ga- lėtumėm sau pripažinti, kad aš- tresnė kritika mus baido, nes ji sunaikina tą šiltą saugumo jaus- mą, kuris mus saugo nuo realy- bės. Tam reiktų blaivaus žvilgs- nio į save, o tai nėra labai ma- lonu. Daug paprasčiau pasilikti prie seniai susikurto prototipo — esame maži ir nusiklausti, bet es- mėje kilnūs ir nenugalimi. Kri- tikas, kuris abejoja šita definicija, komplikuoja gyvenimą ir atsaky-

mas jam duodamas aiškus — jis negerbia lietuviškos dvasios, ieš- ko svetimų dievų ir griauia lie- tuviybės pamatus. Šitokioje atmo- sferoje tikras kritiškas jausmas at- rofojuosi vietoj tobulėjimo. Ban- dydami viską pateisinti gerais no- rais, mes jau daug metų toleruo- jam visokio plauko diletantus, mē- lėjus vadiname profesionalais, a- biem rantom į visas puses žars- tomo titulus, perversinam visas pa- stangas, dangstom, kiek galim, dvasinį tuštumą arba visišką su- akmenėjimą ir visas kultūrinės vertybes taip sumaišom, kad gausi- ai vaizdas žemos klasės bazaro. Ir jį mes vis dar turim drąsos kviesti mūsų užaugančią kartą!

Jaunoji karta turi aštrų ir blai- vų žvilgsnį į realybę. Ji gerai ži- no, mūsų mažumos visuomenė ne- galės išlaikyti nei savo charak- terio, nei savos kultūros, jei bus nuvertinti jos standartai. Jei ir to- liau vadovausimės idėja, kad vis- kas kas darosi mūsų gyvenime, ar tai būtų literatūros, meno ar so- cialinio veikimo srityje, yra mūsų garbės ir pasididžiavimas, jaunoji karta turės pilną teisę mus kal- tinti išdavimu lietuviybės idėjos, jos pakankamai nerespektuojant. Pabaigus visas jausmingas, patrio- tiškas kalbas, visvien reikia pa- žvelgti tiesiai į akis — jaunoji karta neišliks lietuviška iš pasi- galėjimo.

Todėl tikimės, kad mūsų tarpe atsiras daugiau kritikų bandan- čių pakelti mūsų kultūrinis stan- dartus. Didžiausias pavojus mums yra patikėti tuo, kad mes save įsivaizduojame. Blaiviai į save žiū- rėti nėra malonu, bet, jei norim išlaikyti dvasinį ryšį su ateinan- čia karta, reikia pradėti bent mo- kintis“.

Kultūros temomis kitur

KAI GERŲ NORŲ NEPAKANKA

Niekas, tur būt, dar neabejoja- me, kad svetimosi žemės lig šiol esame gyva lietuviškojo tautos ka- mieno šaka. Bet tai pačiai šakai tik pakankamu, jeigu šimtapro- centiniai pradėtume įsikalbėti, kad jokia kirvarpėlė nei tos šakos žievės, nei jos medienos nėra grybštelėjusi, kad visi tos šakos žiedai ir vaisiai yra pačių geriau- sių kvapų ir skaniausių sulčių. O šitaip save apgauti ir pačios ša- kos ūgiams pakenkti pavojaus jau yra, kai mes tiesiog pradedam da- rytis alergiški bet kokiai kritikai, kai kritika imame vaizduotis vien tik heroldo pareigose, šviesiu veid- du pranešančia kiekvieno koncerto nepaprastumą, kiekvienos knygos begalinį reikšmingumą, dailininkų akinančių spalvų stebuklą, švieti- mo ir visuomeninių institucijų, lei- dyklų bei įvairių fondų be jokių abejonų ir be jokių pataisų ir pa- plidymų tobuliausių sprendimus. Mes vis nuolat užmirštame, kad kiekviena sveika kritika yra di- džiausia visokeriopos pažangos skatinėja. Tokios kritikos nužū- das vien dėl to, kad visa pasilikti kaip buvę vien dėl to, kad niekas nė truputėlio neabejojo kolektyvi- nių ar pavienių galvų tobulybėmis, yra paties mūsų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo žudymas nuo- savomis rankomis.

Kad šitai nėra vien kieno nors siaurali asmeniška nuomonė, rodo ir laika nuo laiko pasigirsta lais- vesni bei realiesni ir ne koku nors pykčiu putojantys balsai. Štai ir Montrealyje leidžiamas ir Henriko Nagio redaguojamos „Nepriklaus- mos Lietuvos“ balandžio 9 d. nu-

meryje apie tą patį rašo mūsų žiorynės žurnalistės kartos in- telektualė, dr. Ilona Gražytė. Jo- mintis tad čia pateikiama ir Kul- tūrinio Draugo skaitytojams:

„Buvo laikas, kai apie mūsų kri- tikos stovį daug buvo rašoma ir kalbama. Daug diskusijų apie mū- sų lietuviškos kultūros problemas užsibaigdavo mintimi, kad gerų kritikų neturėjimas neleidžia mū- sų kultūrai augti ir klestėti. Pas- kutiniėje du žodžiai visų tikrų patrijų labai mėgstami. Iš tikrų yra reikalo susirūpinti. Ta- lentų mūsų lietuviškame pasauly- je juk yra astronomiškai daug. Dailininkų, dainininkų, dramatur- gų, aktorių, rašytojų, nepaprast- to subtilumo ir gudrumo politikų ir absoliutaus pasiaukojimo visuo- menės veikėjų mums gali visi pa- vydyti. Kartais atrodo, kad jų kiekvienais metais daugėja. Apie mūsų patriotines ir moralines do- lūsys nėra ko nei kalbėti, — į jas žiūrint patiems, sunku neapsvaig- ti ir nepamėsti galvos. Tik, štai, neturime kritikų. Kas gi daro mū- sų visuomenę ir kritiką alergišk- kas viena kita? „

Pirmoji priežastis iš tikrųjų labai paprasta. Tai ko mes reika- laujam iš kritiko ir tai kas jis turėtų būti — yra du skirtingi dalykai. Nesileidžiant į detales, jis yra kurios nors šakos specialistas arba paprastas žiūrovas ar skaity- tojas. Nuėjus į koncertą, parodą, perskaitęs knygą, jis daro savo sprendimą, pareiškia savo nuomo- nę. Iš jo reikalaujama, kad jis bū- tų ištikimas tiesai, kaip jis ją ma- to, bet ne tai, ką jam diktuoja ki-

M. Šileikia paroda

(Atkelta iš 1 psl.)

pažinimo sampratą. Tai buvo ir pavyzdinė gyveniminių kūrinių pažinimo ir vertinimo mokykla, kuri per eilę metų vyko įvairo- mis progomis ruošose mūsų dai- lininkų parodose.

Dėl viso šito Šileikis tikrai yra užsitarnavęs mūsų pagarbos ir dėmesio. Iš tikrų, ši dailininko apžvalginė paroda turėjo būti surengta didesnėje akademinėje aplinkoje, suteikiant kūrėjui svarbesnės ir užtarnautos pagar- bos.

Dabartinė paroda vyksta Bal-

zeko Lietuvių kultūros muzieju- je, — 4012 Archer Ave., atdara kasdien ir sekmadienį nuo 1 val. iki 4.30 val. po piet. Paroda tęsis iki gegužės 3 d., joje išstatyta 30 aliejinės tapybos darbų.

• Dail. Jono Kelečiaus tapy-

bos darbų parodos šių metų ru- denį numatomos surengti Det- roite, Clevelande ir Bostone. Kaip žinome, neseniai Chicagoje, Čiur- lionio galerijoje, įvykusi jo nau- jų darbų paroda patraukė visuo- menės dėmesį ir spaudoje susi- laukė labai palankių recenzijų.

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2235

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

2434 West 71st Street

Val. pirm., ketv., 1-4, vakar. 7-9

antr., penktad. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758.

DR. S. ir M. BUDRYS

ALERGIJA

2751 West 51st Street

Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-3 v., šeštadieniais 10-11 v. p. p.

Ligoniai priimami pagal susitarimą.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas

DR. EDMUND E. CIARA

2709 W. 51st Street

Tel. — GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1-4 v. p. p., antr. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6900.

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS

Crawford Medical Building

6449 So. Pulaski Road

Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS

Akušerija ir moterų ligos

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepią, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rez. PROspect 8-0981

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

J O K S A

2656 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 v. v.

Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. Pr 6-6022 Rez. PR 8-6960

DR. E. JATULIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika

2815 W. 71st Street

Ofiso val. kasdien nuo 7 iki 9 v. v.,

šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susita- rus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3844 W. 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Ofiso ir bato tel. Olympe 2-1881

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

(Lietuvis gydytojas)

3925 West 59th Street

Val.: pirmad., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 8 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168

Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir bato Olympe 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

4938 W. 15th Street, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.

Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE

KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE

MED. JAL BUILDING

7156 South Western Avenue

Pirmad., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 8 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168

Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS

AKUSERIJA MOTERŲ LIGOS

2817 West 71st Street

Telef. HElock 6-3545

(Ofiso ir rezidencijos)

Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773, Rez. PR 6-4733

DR. A. MACIUNAS

CHIRURGAS

2858 West 63rd Street

Valandos: pirm., ketv., 5-8 val.

antr., ir penkt. 1-4 val.

Pirminėje tik susitarus.

Val.: pirmad., antr., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 vakaro

šeštadieniais 11-1 val. popiet.

"Danos" opėros trečiojo veiksmo scena.

Nuotr. Z. Degučio

Juliaus Gaidelio Dana

Dramatiniai žingsniai orkestre ir dainų suita operoje

Ne vieno kompozitoriaus širdies gilumoje rusena ugnelė: parašyti operą. Šimkui (Pagirėnai) ir Banaičiui (Juratė ir Kaspytis) susikaupė operos dramatinė medžiaga tik paskutiniame jų kūrybos laikotarpyje. Kiti gi išgirsta operinį balsą, pajunta muzikinės dramaturgijos pašaukimą jaunatvėje: Lapinskas, Klova, Račiūnas. Gaidelio šio meno "legenda" prasidėjo daug anksčiau, dar nebaigus jam konservatorijos. Gruodis, kiekvienam studentui, atėjusiam pirmą kartą į kompozicijos klasę, pradėdavo įvadinę pamoką nuo Gaidelio operos: ryškūs talentas, bet dar reikia daug kieto darbo.

Atrodė, kad karas ir emigracija galutinai palaidojo Gaidelio muzikinės dramos svajonę. Kompozitorius pašvenčia savo kūrybos laiką simfoninei, kamerinei, įvairaus tipo vokalinei muzikai, išskaldamas įvairiuose žanruose originalų savo veidą.

Chicagos lietuvių operos ansamblis, vadovaujant dirigentui A. Kučiūnui, išaugo į pirmąją lietuvių emigracijos muzikinį vienetą ir sugundė Gaidelį vėl prisiminti "pirmąją meilę" ir vykdyti lyg kažką žadėtą praeityje.

Ir štai, praėitį šeštadienį (balandžio 12) Marijos Aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje, suskambėjo Gaidelio ir Santvaro (libretas) opera "Dana" — lietuvių stovyklos Vokietijoje

BALYS CHOMSKIS

romantika ir drama, kuri buvo publikos šiltai priimta, nežinūrint to, kad tradicinių operų mėgėjams orkestro stiprūs disonansai sūrstelėdavo jų ausyse.

"Dana"? Įdomi operos istorijoje kritikų "veidmainystė". Jei dramaturgui pavyko sukurti puikų, veiksmingą libretą, tai jo pavardė žymima skliausteliuose. O jei libretui pritrūksta dramatinės ugnies, įklimsta į banalybes, neišvysto operinio konflikto, tada skamba katedros varpai. Ypatin-

gai tada, kada dramaturgas, ar poetas vadovauja kompozitoriui, kuriant naują operą.

Libretas — operos griaučiai. Niekas nelaukė iš poeto Santvaro, kad jo librete atsispindėtų nūdienis literatūros ir dramaturgijos charakteris, bet, būdamas ištikimas realizmo principams, jis pasekė tradicinę italų operos "architektūrą": prologas, 1 — konflikto užsimezimas, 2 — jo paastrėjimas, 3 — išrišimas. "Danos" tematika — D.P. "maža atkarpėlė", kur žmonės koncertuoja, apkalba, svaigsta nuo vyno, nuo nerūpestingo džiaugs-

mo ir laiks nuo laiko padėjuoja. O šalia to viso plėtojasi be aštraus konflikto, pavojingų situacijų buitinė, ilga meilės melodrama. Autorius neįliepsnoja didelės, romantinės, skandalingos meilės, kuri pateisintų Danos žuvimą.

Opera yra teatras. Ne kiekviena buitinė tema, žmogus yra jau paveikslas. Operos dramaturgija reikalauja dinamiško veiksmo, aštraus konflikto ir jautrios romantikos. Geriausiai poetui pavyksta sukurti trečiąjį "Danos" veiksmą, nors ir ten yra keblų situacijų, bet muzikaliai jos yra išsprendžiamos.

Gaidelio muzikinio stiliaus "liberališkumas" galėjo būti raiškiau išnaudotas operos nuosekliai grandinei, personažų charakteristikai, jei jis būtų įlietas į dramos veiksmo dinamiką. Dabar stiliaus įvairumai išvagoja operą epizodiniiais, užbaigtais paveikslais, iš to susidarę daug kulminacinių taškų, kurie pristabdo veiksmą (pirmasis aktas), ir muzikinę dramaturgiją lyg netenka vienumos.

Orkestras neša dramą, išreiškdamas jos mintis, jausmus, ir ne kartą pasigirsta motyvuoti herojų poelgiai, bet kompozitoriui ne visada pavyksta perkelti juos į sceną.

Choras yra aprūpintas melodingu, folklorinio atspalvio dainavimu, bet, išskyrus finalą, jis yra daugiau stebėtojų, iliustratorių, negu pagelbinių veiksmo nešėjų.

Paprastai muzikinėje dramoje yra nelengva problema surasti operos herojams atitinkamą intonaciją, kuri būtų individuali kiekvienam charakteriui, tem-

(Nukelta į 4 pusl.)

"Danos" operos baletų scena.

Nuotr. Z. Degučio

Istoriniame Monte Cassino

Atstatytame 1400 metų senumo vienuolyne; pilni archyvai manuskriptų; tris kartus sunaikintas.

STASĖ SEMENIENE,

Besisukinėjant apie Romą ir besirengiant kelionei į Neapolį, iš tikrųjų būtų didelis nuostolis aplenkti Monte Cassino, daugiau kaip 1,400 metų senumo vienuolyną, kuriame dabar yra 25 benediktinų vienuoliai ir 40 seminaristų. Šioji benediktinų vienuolyno tėvėškė, įkurta šv. Benedikto, Vakarų vienuolių patriarcho (šv. Scholastikos brolio), 529 m. ant 1,700 pėdų stataus atskiros uolos kalno prie Cassino miesto, 78 mylios į pietryčius nuo Romos ir apie 45 mylios į šiaurės vakarus nuo Neapolio. Ir čia, netoli Monte Cassino abatijos, 1944 m. sąjungininkų kariuomenė susidūrė su vokiečiais.

Spalvingos sienos ir grindys

Užmerkite akis ir įsivaizduokite, kad esate koplyčioje taip didžiulėje, kaip kokia katedra, aukštai žvaigždėtame danguje. Visur aplink vyrauja karališkas meniškasis didingumas, išsilies spalvingose sienose bei grindyse, kurios yra sukurios iš daugiau kaip 100 įvairiausių rūšių marmuro ir akanto.

Ir jeigu kada nors žmogus pajunta savo gyvenime malonę pa-

žinti Dievo buvimą bei Jo didybę, tai čia. Atklydęs pakeleivis iš kito kontinento, stovėdamas ant status uoloto šv. Benedikto kalno, be jokių įsivaizdavimų pastangų pasijunta esąs mažą žemės dulkelytę pasaulio kūrėjo artumoje.

Aiškią saulėtą rugsėjo dieną akys nuklysta mylių mylias derlingais slėniais garsiosios Romos ir gražiojo Neapolio link.

Daugybė stačių kalvų išvirsta tiesiog kalnais, kai jos kyla, sudarydamos Apeninų nugarkaulį. Šen bei ten riogso griuvėsiai — kadaise galingos Romos imperijos didybės griaučiai.

Vienuolyno aukštos ir ilgos, baltos sienos primena tvirtovę, tiksliai betruksta gvardijos ir centrinio bokšto su sargyviu, kad išbaigtų visą paveikslą ir visiškai primintų savo panašumą tikrąją tvirtovę.

Sąjungininkai peržengė upę

Žemai slėnyje, mažas kalno šaltinis išsilies upelio srovele, sparčiai srundamas tarp atstatytų užtvankų.

Sykį ši Rapido upė buvo žino-

ma visame pasauly. Prieš 25 metus galingoji sąjungininkų armija čia kamavosi visą pusmetį, kol peržengė šią greitai tekančią upę. O iš viršaus ji teatrodo kaip koks griovys, ir tai dar menkas, kurį kiekvienas vaikėzas galėtų lengvai peršokti.

Vienuolynas buvo pastatytas ant romėnų Apolono šventyklos griuvėsių. Tai nuo pasaulinio gyvenimo pasitraukimo rami vieta vyrams, pašventusiems savo gyvenimą bendrai maldai, darbui ir meditacijai.

Prieš šeštąjį šimtmetį daugelis vyrų pasišalindavo iš gyvenimo ir tapdavo atsiskyrėliais. Benedikto idėja gi buvo ta, kad bendras gyvenimas esąs kur kas pilnesnis ir taip ši religingų vyrų kolonija, jei taip būtų teisingai išsireikšta, tapo pilnuoju benediktinų ordinu.

Išsaugojo senovės laisvąjį meną

Monte Cassino su savo vienuoliais buvo pagrindiniu ryšiu tarp moderniojo pasaulio ir senovės. Čia vienuoliai patys dirbo ir mokė barbarus žemdirbystės meno, kuris yra civilizuoto pasaulio pagrindas. Čia vienuoliai išsaugojo ir praeities dokumentus bei antikinės literatūros šedevrus.

Ne kur kitur, o tik čia, Monte Cassino jie nurašinėjo ir su-

krovė senųjų amžių poeziją ir praeitį šimtmečių brangius rankraščius. Čia vienuoliai sukūrė muzikos meną su įdomiais eksperimentais, be kurių toks Bachas ar Beethovenas gal niekad nė ne-

būtų egzistavę. Vienuoliai išsaugojo čia ir šventąjį Raštą, šimtmečiais ištikimai jį nurašinėdami dar prieš spaudos išradimą. Vienuolyno archyvai prikimšti nepaprastai retų manuskriptų. II-ame ir 12-ame amžiuje jis buvo mokslo centru, ypač medicinos srityje. Garsioji Salesno medicinos mokykla buvo įsteigta Monte Cassino vienuolių, o prieš 25 metus ši vieta, su savo didingomis sienomis, pastatais, statulomis ir vienuolyno koplyčia, tebuvo tik sujauktų, sumaltų akmenų bei dulkių krūva ir smilkstančių griuvėsių lauzas.

Trejeta kartų kūrėsi

Vienuolynas buvo sunaikintas langobardų 580 m. ir vėl atstatytas 720, 884 m. sulygintas su žeme saracėnų. Atsikūrė 70 m. vėliau — 954 m. Juodžiausia gi vienuolyno diena laikoma 1944 m. vasario 15-tą, užsitęsusi lig gegužės 15 d., kai aviacijos ir artilerijos sviediniai visiškai nuniokojo šį garsųjį vienuolyną. Didin-gasis vienuolynas buvo II pasaul. karo koncentruoto bombardavimo didžiausia auka — 1,000 sv. bombos ir artilerijos sviediniai visiškai pribagė senąjį vienuolyną. Daugiau kaip 255 lėktuvai pasėjo 576 tonas bombų.

Ir šio plačiai po pasaulį pagarsėjusio pastato, branginamo viso pasaulio krikščionių bombardavimas buvo įskaitas sąjungininkų tikslai po to, kai jų vadai įsitikino, jog šioji vieta naudojama

Manuel Bandeira

MANUEL BANDEIRA

PO ZVAIGZDETU DANGUM

Zvaigždės, labai tyroje padangėje, žibėjo dieviškai tolimos.

Iš nedryno sklido svaiginanti jazminų kvaptis. O artimam darželyje rožės kvepėjo jambo vaisium. Šv. Jono vabalėlis nutipė ant hortenzijos ir ten pasiliko, paslaptinai švitėdamas.

Nuošalumoje upelio vandenys dainavo amžiną be pradžių ir be galo istoriją.

Visa tai gaubė ramybė... (Tai buvo kaip tik tai, apie ką kalbėjo švelnusis Haydn'o adagio).

Visa alsavo tokia ramuma... tokiu paprastumu... Jogi turėjai pasakyti, kad tai buvo tavo laimingiausioji akimirka.

KAKTUSAS

Tasai kaktusas priminė bevilčių mostus statulos: Laokoono, gyvačių smaugiama. Ulogino ir jo išbadėjusių sūnų. Taip pat priminė sausos šiaurės rytus, tyrliukius, palmynus...

Jis buvo per daug milžiniškas netgi ir šiai, nepaprastų derlių, žemei.

Vienądien baisi vėtra jį išvertė iš pašaknų. Kaktusas nugriuvo skersai gatvės.

Išmūšė gretimam namo langus. Sutrukė judėjimą tramvajų, automobilių ir vežimų.

Nutrūkę elektros laidus ir visai parai paliko miestą be šviesos ir be srovės: — Jis buvo nepakenciamai žiaurus gražuolis!

KREGŽDUTĖ

Ana tenai kregždutė krykščia: "Praleidau dieną negalvodama, negalvodama!"

Kregždė, kregždute, mano diena daug liūdnėsnė! Praleidau gyvenimą negalvodamas, negalvodamas...

VANDENS ŠNABZDEJIMAS

Vandens šnabždesys, toks švelnus mano klausai... tavo vėsa taip ramina mano skausmą! Be tavo šnabždėjimo mano ausis negali apsieiti, be tavo švelnios, tavo malonios vėsos.

Šaltinio vanduo... okeano vanduo... raudų vanduo...

Upės vanduo. Lietaus vanduo... dainuojas užtvankų vanduo... Jie visi mane nuteikia apgaulinga paguoda ir aš sypsau...

Sypsosi mano ciniškas netikėjimas, ir šypsosi mano gėda gyvenat. Ir šypsosi mano giliausias nusivylimas iš mano giliausios ir slapčiausios esmės! Šypsosi kaip anie apsigimę akiai, kuriems Kristus sugrąžino regėjimą...

Girdėjau savo motiną sakant, kad mano siela esanti tyliai bei romi. Gal, būdamas vaiku, girdėjau liūdnas dainas, kurias dainavo prie mano lovos. Gal todėl mane jaudina tas sielvartas. Gal todėl mane taip jaudina skausmas tavo šniokštimo, vandens šnabždėjimo...

Švelni ir liūdna mergina, gal, sudėdavo į tą dainą savo skausmą ir savo rasės liūdesį...

Vargšė moteris, šurpi nelaimės dukra! Vandens šnabždesys, tu esi mano žindytės daina.

PNEUMOTORAKSAS

Karštis, kraujopūdė ir naktinis prakaitavimas. Visas gyvenimas galėjęs būti, bet nebuvęs. Kosulys, kosulys, kosulys.

Pakvietė gydytoją: — Sakyk trisdešimt trys. — Trisdešimt trys..., trisdešimt trys..., trisdešimt trys...

— Alsuok!

— Tamstos kairiajam plauty kaverna, o dešiniajam apsemimas.

— Vadinasi, daktare, negalima mėginti pneumotorakso?

— Ne. Vienintelis tamstai beliekas dalykas: grok argentiniską tango.

Išvertė P. Gaučys

Praeitų metų pabaigoje miręs MANUEL BANDEIRA buvo žymiausias dabartinis brazilų poetas. Dėl džiūvos negalėdamas būti architektu, išvyko ilgą gydomąsį į Šveicariją. Sugrįžęs 1924 m. išleido savo pirmąją poezijos knygą ir iš karto atsidūrė brazilų poezijos avangarde, buvo žymiausių brazilų modernizmo skelbėju ir, anot vieno kritiko, brazilų modernizmo šv. Jonu Krikštytoju.

Kai 1930 m. pasirodė jo poezijos trečias rinkinys "Libertinagem", jis tapo vienu žymiausių brazilų modernizmo judėjimo vadų. Savo kūryba B. atnešė į brazilų poeziją gražiausią jos dvelkimą ir kartu su tuo maistingiausią jos polėkį.

B. poeziją būdinga egzistencinė žmogaus drama. Jo poezijoje žmogus jaučiasi visur esąs trentinys. Jis norėtų persikeisti. Vienintelis išsigelbėjimas būtų pneumotoraksas, tačiau jo neįmanoma padaryti. Vėlesniuose Bandeiros rinkiniuose iškyla religinė tema, susijusi su mirtimi, o kartu su ja — Dievo Motina guodėja, kuri nuo altorių prašo malonės vargšams ir sielvartaujančioms moterims. Ir čia Bandeiros poezijos atodūsis nurimsta, pasiekia olimpinę amžinų daiktų ramybę.

P. G.

vokiečių-priešo kaip sekimo postas. Tik vėliau paaiškėjo, kad joks vokiečių kareivis čia net nesilapstė. Visa laimė, kad dar prieš bombardavimą dauguma brangiųjų ir vertingųjų manuskriptų bei meno kūrinių buvo išgabenta vokiečių į Vatikaną, patiems vienuoliams visa tai prižiūrint.

Gen. leit. Mark Clark, amerikiečių armijos pats vadas Italijoje, apibūdino bombardavimą kaip "didžiausią taktišką kariuomenės klaidą."

Nė vienas iš dvilikos pasilikusių vienuolių per bombardavimą nebuvo sužeistas. Tačiau buvo užmušta 300 kaimiečių (iš tuk-

Atstatytas kaip buvo

Šiandien vienuolynas atrodo lygiai toks pat, kaip jis atrodė prieš bombardavimą. Tik dėka nenuilstamų pastangų ir nepajudinamo vienuolių ryžto, o taipgi finansinės pagalbos iš italų valdžios bei sumetimo lėšų iš viso pasaulio viskas vėl tapo atstatyta ligi mažiausios smulkmenėlės.

Vienuolyno papėdėje vyko labai atkaklios kautynės, kurių metu ypač pasižymėjo lenkų korpuso daliniai, ir užtai jiems pastatytas paminklas netoli kalno vir-

šūnės. Kiek žemiau yra lenkų kapinės, kuriose palaidota keli tūkstančiai karių. Važiuojant autostrada Roma - Neapolis kapinės aiškiai matosi lygiai taip pat, kaip ir pati abatija.

Didžiulis naujas paminklas visų tautų kariams, dalyvavusiems šioje tragiškoje kovoje buvo pastatytas keletas mylių į pietus nuo Cassino miesto.

Žuvusieji iš Vilniaus, Trakų, Ašmenos

Rugsėjo 8-tą nuostabiai saulėtą ir šiltą dieną besilankant šioje apylinkėje, Fiat mašinėlė nešė mus viengiuotais keliais, lyg Šveicarijoje, vis aukštn į kalną. O iš apačios abatija atrodė ranka pasiekiamą. Vokiečių, britų ir kitų mašinų rikiavosi ilgoji virtinėje. Britų grupė, nusiminusi dėl "siestos" uždarymo (nuo 12 val. 30 min. iki 3 val. 15 min. p.p.), susimetė pušaičių paunksmėje pa piknikauti. Po triukšmingos Romos čia taip dieviškai ramu, kad girdi skrendančią vapsvą. Lyg bijodamas sutrukdyti darbščiuvių vienuolių susikaupimą šioje mistinėje tyloje, net "grillo" nutilo (grillo yra lyg lietuviškas svirplys, tik kiek didesnis ir daug triukšmingesnis, mat, jis itališko temperamento. Jis pradeda kelti triukšmą — režiančiai cirpti, kai temperatūra pasiekia 30 laipsnių C — 80 laipsnių F, pagal tai žmonės net sprendžia, kad jau pakankamai karšta. Tačiau čia ir

Reportažo autorė kritusių prie Monte Cassino kapinėse

(Nukelta į 4 pusl.)

Žvilgsnis į žemesniųjų lituanistinių mokyklų programą

PRANAS RAZMINAS

Programa — darbo bei mokomojo dalyko gairės

Progama turi apimti mokomąjį dalyką, o jos išdėstymas neturi kirstis su dalyko mokymo metodika. Programos smulkus išdėstymas turėtų rodyti kelią, kuriuo dalyko mokytojas privalo medžiaga perteikti mokiniui. Nors mokytojas turi laisvę pasirinkti mokymo metodą, tačiau mūsų aplinkybėse reikia būti atsargiems su tokiais teiginiais: mokytojas tai metodas; mokytojas ir su blogu vadovėliu daug gali padaryti ir panašiai. Mes neturime viso to, ką turi normalios mokyklos. Visų trūkumų ir nesukaičiuosime. Rimtai išmąstyta ir smulkiai išdėstyta programa ypatingai reikalinga mokytojui be ilgesnės mokyklinės praktikos, be stipresnio metodinio pasirėgimo. Vienas jų ateina dirbti su per dideliu pasitikėjimu savimi, kitas su permažu. Juk į mūsų mokyklas jau ateina dirbti ir kitų specialybių arba ir be jokios specialybės. Jeigu jie taip pradės mokyti, kaip jei patys buvo mokomi, tai beveik nėra ir abejonės, kad patirs ir savo darbo rezultatų menkumą. Turima auditorija ir visos kitos aplinkybės nėra tos pačios, kokios buvo anais laikais. Tad jiems smulki programa, parengta pagal mokomojo dalyko metodinius reikalavimus ir specialias mūsų lit. mokyklų sąlygas yra jau tikrai būtina. Kalbėdamas apie programą, pirmiausia turiu galvoje lietuvių kalbą, nes ji lituanistinėse mokyklose yra pati svarbiausia. Jei mokinys nebeapverčia liežuviu lietuviškai, tai jis nesugebės pasisavinti nei istorijos, nei geografijos žinių, ir visos tos srities mokytojo darbas beveik nueis niekais. Mes čia neturime lietuvių kalbai klestėti net ir pakankamą sąlygų. Šešeti garsai slopiną mūsų gimtąją kalbą, o iš to eina ir visi tragiškių padariniai.

Visų pirma, jokių būdu nenorėsi sutikti, kad lietuvių kalba mūsų vaikams yra jau kaip ir svetimoji kalba. Juk daugumas priešmokyklinio amžiaus vaikų geriau kalbėjo lietuviškai, negu bėbaidami pradinę ar vidurinę mokyklą. Normaliose aplinkybėse kurio nors mokomojo dalyko programą sudaryti ir pagal jų mokyti nėra sunkus darbas. Tačiau iškyla problema, kaip sudaryti programą ir kokią metodo griebtis, kai benorima ne išmokyti, bet tik pramokyti skaityti ir rašyti, kai apie tai jau kalbama plačia burna ir kai mokyklos įtaigojamos ta kryptimi teidribi...

Tačiau su tokiomis žiniomis jaunimas nebūtų naudingas lietuviškajam reikalui, nes, tik tapę pramokytas, nebegalėtų pasisavinti lietuviškosios kultūros vertybių ir savo vaikams jų perteikti. Tie menki procentai, kuriais pasidžiaugiam pavasariais, nėra pakankami lietuviškajai gyvybei palaikyti. Tad programa turėtų atsiremti ne tik į dalyką, bet ir į gyvenimo reikalavimus. O tai jau nelengvas darbas. Tai, ką šiandieną lit. mokyklos padaro, yra per mažą. Čia nenorima daugyria studijų šiai problemai skirti. Imdamiesi darbo, dirbame pasiskubomis, ir taip nukenčia mūsų darbo kokybė: vadovėliai, pratimai... Kalbama, kad greitai turėsime žemėlapius, o kol kas siūloma patiems juos nusibraizyti... Turime darbdžių mokytojų, tačiau mokslo priemonės dar primityvios. Daug kas dirbama partizanškai, ir nejučia tampa tvarkančios rankos. Mes blaškomės, ieškodami tinkamų metodų, mes dairomės būtinų mokymo priemonių ir jų nesulaukiame. Taip mums besiblaškant, pralinko dešimtmečiai, ir lit. mokyklas užklupo visokeriopas nuosmūkis.

Labiausiai skursta gimtoji kalba. Dar vaikai nori šokti ir dainuoti, nes ten laisviau, linkmiau. Mes šiandieną kartais iš

kailio neriamės, kad tik mūsų mokykla, ne kaimyninė, geriau pašoktų, padainuotų, tačiau kad vaikai visus tarpus užpildę anglų kalba, tai mums, rodos, pasidarė jau įprasta.

Didesnės kolonijose lietuviškoji jaunuošė, atrodo, bus geriau išlaikiusi savo gimtąją kalbą, kai tuo tarpu mažesnės kolonijose, anglų kalbos stipriai veikiama, yra gerokai ją apgadinusi.

Reikia rimtai paruoštos programos

Reikia programos, reikia geros programos, geresnės, negu turimoji atkisti. Tada jos nereikėtų taip dažnai kaitalioti. Juk neįmanoma kas kelinti metai pertaisinėti vadovėlius, suderinant juos su pakeistomis programomis. O jeigu keistina, tai kas keistina ir kaip keistina bei derintina? Lietuvių kalbos programos

V. K. Jonynas

Ruošia pamokas

jau nebegalima siaurinti, tačiau menkai kam ji naudinga ir tokią, kokią dabar turime. Jokių būdu negalima sutikti su aštuonojo skyriaus šiuo lietuvių kalbos programos paskyrio išdėstymu: "Nekaitomosios kalbos dalys ir gramatikos kurso kartojimas, sudarant sistemos apmatys. Attrininkės sakinio dalys. Sudėtinųjų sakinijų supratimas. Skiriamieji ženklai" Nekaitomosios kalbos dalys tokios turtingos ir tokios svarbios mūsų kalbai, kad jas prisiminti tik aštuntame skyriuje ir dar su tokiu skurdžiu pristatymu yra tikras nesupratimas. Jau ir žemesniuose skyriuose reikėtų mokinius palaipsniui su tais dalykais supažindinti, pasinaudojant gyvais kalbos pavyzdžiais. Sistemų į mokinių galvas nepripili, jei jie praktiškai nebus parengti, jei jiems apskritai gimtoji kalba bus apibūslusi. Tas pat pasakytina ir apie skiriamuosius ženklus. "Kablelis ištisiniam sakinij" rasta progos prisiminti tik septyntame skyriuje, kai su juo susitinka mokinys jau žemesniuose skyriuose.

Visur ir visados gyvieji kalbos pavyzdžiai. Tai lyg vandens ratilai, kuriuos sukulia į vandenį mestas akmuo. Šiandien su jokių kalbos mokslo dalyku negalima paveluoti. Geriau paankstinti. Ketvirtame skyriuje įrašoma: "Daiktavardžio kartojimas", kai dar trečiame skyriuje pasakyta: "Daiktavardžiai ir pratinimas linksniuoti be linksnių pavadinimų ir linksniuoti. "Kodėl toks milžiniškas šuolis per vienerius mokslo metus? Programoje neužsimenama apie būtinai žinotinus pusdalyvius, padalyvius, sangrąžinius veiksmažodžius, VI-me skyriuje pasakyta: "Tiesioginė ir pasakomoji kalba, surišta su praktika". Ar nebuvo galima čia pridėti vieną sakinį teorijos ir dra-

sių tą reikalą užbaigti šeštame skyriuje: "Žodžių linksniavimas ir asmenavimas sakiniais", kai jau trečiame skyriuje kalbama apie pratinimą linksniuoti daiktavardžius (ir būdvardžius Pr. R.) be linksnių pavadinimų ir linksniuoti. "Pagrindinės kirkštinės žinios" nustumtos į X-ji skyrių, kurio daugumas lit. mokyklų neturi, kai, be to, taisant vaiko ištirimą, yra puiškiausių progų aukštesniuose skyriuose trumpai apie tai užsiminti ir papraktikuoti. Ir vaikų geriau mokama anglų kalba reikalauja apie kirkščius užsiminti. Devintojo ir dešimtojo skyriaus lietuvių kalbos porgramą tokia atkisti, kad apie ją neverta ir kalbėti. Tokia programa, kokią dabar turime, tinka, galimas dalykas, tik nemetodiškam mokytoju, t.y., kaip pakliūva ir kur

Ruošia pamokas

užkliūva. Šokinėjantis gramatikos išdėstymas negali būti laikomas patenkinamu. Toks išdėstymas rodo, tarsi neturėta ko į programą įrašyti, skirstant ją į aštuonerius metus. Nieko iš gramatikos nereikia mėtyti, laikant nesvarbiu dalyku.

Diktantai, atpasakojimai ir kitokio pobūdžio rašiniai

Mažiau diktantų, daugiau atpasakojimų ir kitokių savarankiškų rašinių, kur mokinys pats save prisiverstų ieškoti tinkamų lietuvių kalbos dvasiai išsireikšimų. Vien diktantai gyvosios lietuvių kalbos neįsmokys. Svarbiausia — mokinui kalbėti. Bent pusė klasės kiekvieną lietuvių kalbos pamoką turi būti pajudinta. Geriausiai tikėtų trumpi apsakymėliai, pasakos. Tuo būdu 10-15 mokinių per vieną pamoką gali gauti progos dvi-tris minutes kalbėti, žinoma, mokytoji pasakojimą taisant. Ir tos progos ar nebus vienintelės mokinio gyvajai kalbai tobulinti.

O kad papasakojęs mokinys nenukryptų į kitus darbus, reikia prie jo retkarčiais sugrįžti. Taip kiekvienas bus verčiamas sekti pasakojimo, kaip ir pamokos, eigą. Čia, žinoma, įeity dar klausimai ir atsakymai. Pasyvieji momentai mažai gyvajai kalbai naudingi. Dažnai jie bus užpildomi ir anglų kalba. Juk mokiniai anglų kalba aiškinasi klasesje nesuprantamus lietuvių kalbos dalykus. Aktyviems pokalbiams nėra palankios didelės klasės.

Diktantai aukštesniuose skyriuose (ar jie būtų tikrinamieji, ar kurybiniai) priskirtini labiau prie pasyvaus gimtosios kalbos mokymo. Kišimas į priekį visuo-

vertingesniu dalyku laikyti mokymą reikšti savarankiškai savo mintis žodžiu ir raštu. Negalima nuneigti ir diktantų, bet jie turėtų būti labiau proginiai. Mažiau rūstauti dėl mokinio ortografinių klaidų, daugiau sielotis, kaip išgauti iš mokinio lūpų skambų lietuvišką sakinį. Tegu jis nežinotų, kad bėgas yra dalyvis, bet jau būtų džiaugsmas, jei mokinys pats prašytų ar pasakytų: Bėgančio laiko nesulaikys, didėjančio pavojaus neišvengsi. Jeigu sutinkame, kad normaliose aplinkybėse normalaus dešimties metų vaiko gimtoji kalba kaip ir atbaigta ir apskritai visos kalbos formos pasisavintos (nors ir pasenęs nežinotų, kad jo vartojamoji forma "buves" yra dalyvis), tai, mano manymu, mūsų dabartinėse aplinkybėse ir reikėtų laikyti ano natūralaus vaiko kalbos vystymosi. Nėra džiuginantis dalykas, kad šiandieną mokinio kalba paskutiniuose skyriuose ne tobulėja, bet menkėja. Mokinys tegyvena iš procentų. Tik į kalbas linkę vaikai yra išimties, bet tokie sudaro nedidelį procentą. Tad nereikėtų laukti, kaip programoje nurodyta, septynto ar aštuono skyriaus, kad mokiniams intumėm kalbėti apie dalyvius, įvardžiuotinius būdvardžius ar nekaitomąsias kalbos dalis. Jie apie tai ir anglų kalboje anksčiau sužino, o mes repeškojame iš paskos. Neišskirti programoje ir būdvardžiai nuo daiktavardžių. Tiesa, naujoje programoje ši metodinė klaida bandyta pataisyti, tačiau vadovėliuose taip ir pasiliko. Vaikas, atskirai išmokęs daiktavardines galūnes, ims jas taistyti vėliau ir būdvardžiams: gerui vaikui, lygui laukui, gražiams laukams... Paskui taisyklę derinimo kova labai sunki. Nevykusiai parengtos programos klaidina ir pratimų bei vadovėlių gamintojus. Jie, bijodami išskirti į svetimą daržą, akiai laikosi programos ir taip savo darbus sumenkina.

Tikybės programa dar neparuota. Tad ir kyla klausimas, kurio "būdu užbaigiamas lituanistinių mokyklų sistemos formavimas", kaip pasigirta programos įžangoje, jei dar pakenciamos programos neturima?

Susumuojant, du žemesniųjų lituanistinių mokyklų koncentrai.

I-sis koncentras, kurio priimtą aptarimą radau "Pradžios mokyklos mokslo planuose" (Wiesbaden, 1946), būtų toks.

DAŽYMAS
PIGIAI DAŽAU KAMBARIUS
VALAU KILIMUS IR BALDUS
J. RUDIS — Tel. CL 4-1050

KOSTAS BUTKUS
Tel. PR 8-2781

METALO IR STIKLO:
Tvoros, Stogeliai, Durys
Langai, Ryn-os, Turekliai

BANGA
TV, Radio, Stereo, Spalvotom televizijom antenos. Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakaraš skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Simulis

MOVING
Andreasas perkraustymas
Ivairiu etarumu
A VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Tel. — PRantier 6-1889

"Trečiame-ketvirtame skyriuje įeinamas trumpas fonetikos, morfologijos ir sintaksės kursas tiek, kiek tai būtina praktiškam pritaikymui". O praktiškam pritaikymui jau nusivoktina ir apie fonetiką, ir apie morfologiją, ir apie sintaksę. Taigi, bent grubiai visa gramatika. Mūsų aplinkybėse į šį pirmąjį koncentrui priskirčiau tris ar du paskutiniuosius skyrius, kur būtų pirmajame koncentre igytosios žinios gilinamos, ypatingai pasiremiant mokinių rašomaisiais darbais, atsietinėmis temomis rašiniiais, atpasakojimais ar net retkarčiais diktantais.

Bet tai jau studijinė problema, kuriai iki šiol dar neradome laiko, tik užkaišinėdami griūvančios tvoros spragas. Tuo pavyzdžiui gali būti ir dabartinė programa. Didžioji mūsų lit. mokyklų nelaimė, kad su laiko trupiniais turi atlikti normalios mokyklų darbą. Bijomasi, kad mus neištikyt maratoniškojo bėgimo rezultatai. Klaidingas yra galvojimas tu, kurie daro tai, ką dar gali padaryti. Tai panašu į gelbėjimąsi iš mirties. Mes dar nemirštame, ir mūsų pareiga atlikti tai, ką mes privalome atlikti. Mūsų kelias turi būti atžymėtas ne skuba, bet nuoseklumu.

Paskutinioji lit. mokyklų programa kaip tik ir rodo mūsų nepadairų skubotumą: kaip pakliūva ir kur užkliūva.

Nebūtų prasminga sužymėti visų korektūros klaidų, kurių programoje susitelkę gausybė, tačiau kas prisipažins prie šių grieždų sakinių bei kitų klaidų, kurios atsigrežia į kitados nepra-moktą lietuvių kalbą. Štai keletas pavyzdžių: "Supažindinami mokiniai su nosinėmis raidėmis žodžių gale, kurie atsaiko į klausimą ką (vienaskaitoje) ir ko (daugiskaitoje)" (psl. 9). "Perteikimo metodą pasirenka pats mokytojas, kuris jam geriausiai tinka" (psl. 9). "... neskaitoma tai kalda" (psl. 30). "Sukurti apsakymėlių, statant klausimus" (psl. 6). "Daromi pratimai su minkštinamuoju ženkleliu nepasakant jo" (psl. 8-9). Arba štai programos detalė:

1. Šventė.
2. Tradicijos surištos su ja" (psl. 8).
Rodos, būtų galima paprasčiau ir tinkamiau išsireikšti: Šventės ir jų tradicijos.
Daug kur skyrybos ženklai taip nevykusiai vartojami, kad ir

Juliaus Gaidelio "Dana"

(Atkelta iš 3 psl.)
peramentui, jausmams. Antrojo veiksmo arijų serija, nors kompozitoriui netrūksta vokalinio išraiškumo priemonių, skamba apibendrintai. Kiekviena arija, kuris iš artistų bedainuotų, turi beveik vienodą melodinę slinkti, dinamiką, ir visos baigiasi aukšta, forte gaida. Danos arija "Gėlių žiedai" ir Stanaičio "Regiu Antakalnio kvapningąjį pušyną" — laikytinos geru spektaklio momentu. Trečiojo veiksmo finalo choro scena "Tėve mūsų", kurią galima pavadinti dramatinė emocijų simfonija, yra parašyta labai talentingai, tiesiog, meistriskai.

Iš Gaidelio orkestro plaukia jo dramatinis charakteris, ir reikia manyti, jei tai nebūtų jo pirmoji opera, bet, sakykime, trečioji (kaip Carmen), tada, tur būt, kompozitorius būtų "perkratęs" muzikaliai užtiktais libreto trūkumus.

(Platesnis pačių spektaklių aptarimas bus kita šeštadienį).

ju nebūtų galima priskirti prie korektūros klaidų.

Yra tik viena išeitis: sėsti tai pačiai komisijai prie stalo ir žmoniškiau šią programą pertvarkyti. O "istorijos ir geografijos pamokose neturėtų būti perteikiami vien tik sausi faktai" (psl. 19), kurių tikrai nepagailėjo programos sudarinėtojai...

(Pranešimas, skaitytas Mokytojų studijų savaitėje Dainavoje).

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Apdraustas perkraustymas
Ilgų metų patyrimas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PROspect 4-9533

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS
MARQUETTE GIFT PARCEL SERV.
2606 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3335 So. Halsted St. Tel. 354-3320
Lietuvių bendrovė turinti tolės siuntinius atsiųsti savo vardu iš Chicago tiesiai į Lietuvą.
Didelė pasirinkimas įvairių maisto, baldų, drabužių ir kitų prekių.
Pristatomi doleriniais dovanų užsakymai.
E. ir V. Žukauskai

ISTORINIAME MONTE CASSINO

(Atkelta iš 3 psl.)
80 laipsnių karščio dieneleje nedrįso net "grillo" ardyti nuostabios tylos.

Mums pasakojo, kad lenkų kapuose yra palaidota ir žuvusių lietuvių. Susidomėję ieškojome lietuviškų pavardečių. Pavardės gali būti ir sulenkintos, bet vietos, iš kurių kilo čia žuvusieji kariai, labiausiai patraukė mūsų akis: Vilnius, Trakai, Gardinas ir t. t. Dūda Jan iš Ašmenos. Matun (Matūnas?) Wladyslaw (Vladas?) iš Punsko ir eilių eilės kitų pavardžių, lengvai priskiriamų lietuviams. Lenkiško e-relio prieglobstyje, apsupto iš augančių pušaičių sudaryto kryžiaus, po paprastu kryželiu, išsiriavusiose eilėse išėjosi amžinam poilsy gal ne vienas likimo čia mirti atblokęs lietuvis. Ta proga prisiminkime, kad ir mūsų poetas Juozas Kėkštas buvo sužeistas ir prarado sveikatą visam gyvenimui kovose prie Monte Cassino.

● **Lietuvių liaudies medicinos susidomėjo lietuvių kraštotyrininkai.** Šiam reikalui įsteigta liaudies medicinos sekcija, kurios nariai renka žinias apie gydomąsias žoles, pasakojimus apie gyvųjų užkėrėjimą, vaistų paruošimo būdus ir kt. Dalis medžiagos įdomi ir dabartiniam mokslui.

A. ABALL ROOFING CO.
Isteigta prieš 49 metus
Dengiamo vieno rūkio stogus. Taisome arba dedame naujus kaminius rėmus, nutekamuosius vamsdžius. Dažome iš lauko. Taisome mūrą "tuck-pointing". Pilnai apdraudę. Visas darbas garantuojamas.
LA 1-6047 arba PO 2-8778

Apskaiciavimai nemokamai
Skambinkite bet kurio laiku
LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PROspect 4-9533

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus
NEDZINSKAS, 4065 Archer Av.
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

Remkit tuos biznieriū, kurie skelbiasi dienraštyje "Drauge".

Kurkite geresnę ateitį

Išjunkite į CHICAGO TAUPYMO BENDROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytų lėntelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelės mokamus 4¼%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo atečiai.

Štai mėnesinė TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SĄTAUPOS	MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ				
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.
\$10.00	\$252.13	\$524.08	\$833.30	\$1,167.48	\$1,534.51
20.00	504.26	1,048.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02
30.00	756.39	1,572.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09

SAFETY DEPOSIT BOXES
Chicago Savings and Loan Assn.
6245 SO. WESTERN AVE.
HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat. 9 to 12:30
2 FREE PARKING LOTS
JOHN Pakel, President

Muz. Bronius Jonušas 70 metų laiko slinkyje

JURGIS JANUŠAITIS

Praejusiais metais suruošoje Trečioje tautinių šokių šventėje turėjome progos gėrėtis ir muz. Broniaus Jonušo specialiai sukurta tai šventei naujaisiu maršu "Bočių takais", žodžiai Birutės Vindašenės.

Šį maršą dirigavo pats autorius ir juo buvo išlydėti tautinių šokių šokėjai — mūsų šaunušis atžalynas, lietuviškasis jauni-mas. Maršas tikrai mielas ir šau-niai skambėjo amfiteatro didžio-je salėje.

Šiuo maršu ir tūkstantine do-leriu Tautinių šokių šventei pa-remti muz. Bronius Jonušas kuk-liai atžymėjo tada savo muziki-nės veiklos 50 metų sukaktį.

Ir, manau, niekas iš šventės dalyvių tada negalvojome, kad jūrus ir energingas muz. Bro-nius Jonušas netrukus užvers sa-vo gyvenimo 70 metų knygos la-pą.

Šią gražaus amžiaus sukaktį muz. Bronius Jonušas minėjo šių metų vasario mėn. 27 d. Tai brandi jaunystė, anot a. d. Juozo Bačiūno, kupina išgyvenimų ir kūrybos.

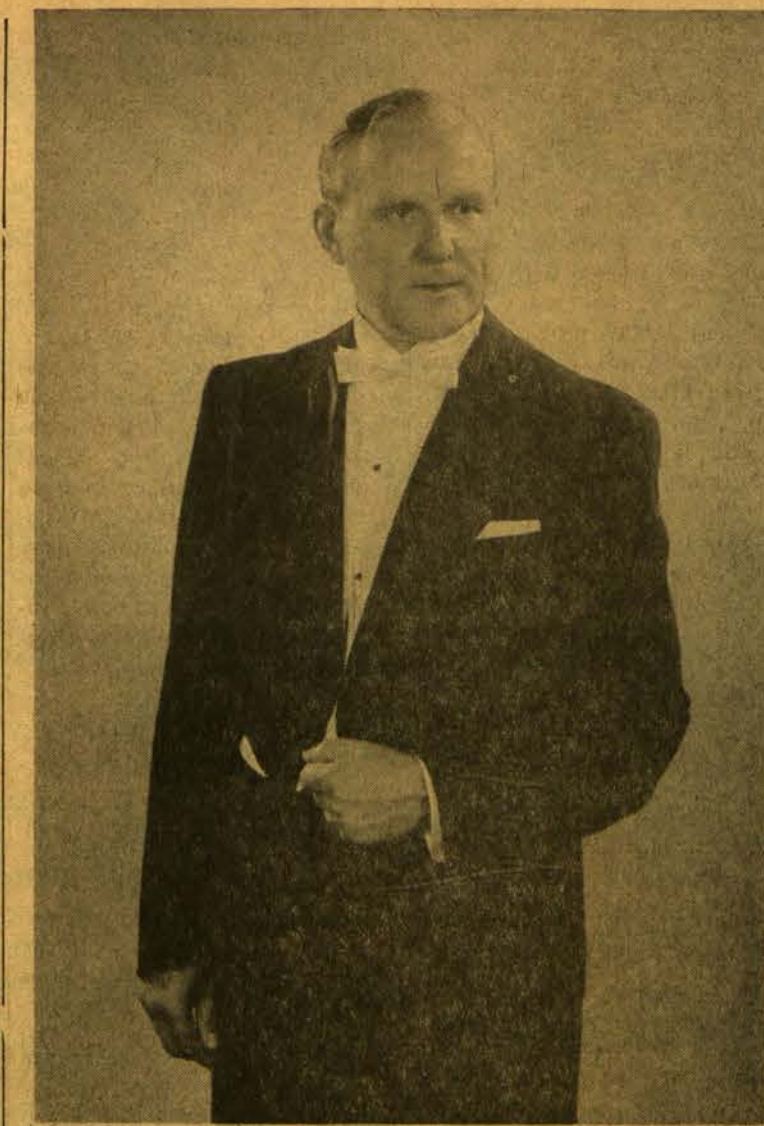
Muz. Bronius Jonušas gimė 1899 metais vasario mėn. 27 d., Pašilės kaime Ylakių valsčiuje, Mažeikių apskr. gaušioje — 10 berniukų ir 4 mergaičių neturtin goje žemaičių šeimoje. Jo abu tė-veliai buvo muzikantais — mama mėgo dainuoti, o tėvelis turėjo net suorganizavęs savo kapelą, kuri grodavo vestuvėse, parengi-muose, tuo dalinai pelnydamas ir savo šeimai duoną. Tada ir ma-žasis Bronius pamėgo muziką, pradėjo smuką, vėliau trompe-tą, o jau 4 metuku būdamas gro-jo, gi vėliau įsijungė į tėvelio ka-

pelą, per pūgas, šalčius ir lietu keliaudamas su tėveliu groti ves-tuvėse ar parengimuose. Sunki gyvenimo dalis lydi Broniuką, jis gano bandą, sunkiai dirba, bet visos jo svajonės jį vilioja į muzikos pasaulį. Karui pasibaig-us, 1919-20 metais jis mokosi Rygos konservatorijoje, brandos atestatą įgyja prie Švietimo mi-nisterijos, 1938-42 metais Kauno konservatorijoje baigia trom-petės ir karo kapelmeisterių kla-ses, tęsia studijas kompozicijos kalsėje.

Muz. Bronius Jonušui buvo prie širdies atsikūrusi Lietuvos kariuomenė, jis tad ir įstoja 19-21 m. į savanorių pulką kapel-meisteriu. Kariuomenėje, įvai-riuose daliniuose, tose pareigose pasilikio iki 1937 m.

Gi nuo 1937 iki 1944 metų jį matome Lietuvos policijos repre-zentacinio orkestro dirigentu. Ša-lia savo tiesioginio darbo, muz. Bronius Jonušas dėstė dar muzi-ką Šiaulių gimnazijoje ir Šaulių sąjungoje buvo orkestrų instruk-torium.

Ir kas Lietuvoje nepažino muz. Broniaus Jonušo? Kur jis gyve-no, kur vadovavo orkestrams, kur dirbo, visur paliko gražių prisiminimų savo darbo kelyje. Kai žygiuodavo kariai paraduose, kai žygiuodavo šaulių gretos, kur buvo suruoštos įvairios šven-tės, koncertai, ten dažnai klausydavomės šaunių muz. Bro-niaus sukurtų maršų. Jis buvo vienas iš iškiliausių lietuviškųjų maršų kūrėjų. Jo maršuose skam-ba lietuvių liaudies dainų moty-vai, gražios, ritmingos melodijos, keliančios žygiuojančių dvasią, dvelkiančios jaunystėje, entu-

Sukaktuvinkas muzikas Bronius Jonušas

ziaizmu. Jo kūrybos maršai dar ir šiandien yra tebegrojami pa-vergoje Lietuvoje. Daugelis žino, kad tai muz. Broniaus Jonušo kūryba, tačiau kiti net jo vardo jau nebegali įskaityti sutrūnijose maršų rankraščių knygose.

O kas gali pamiršti jo "Prezi-dento maršą", ar "Nedėlios ry-telį". Pastarasis taip visų mėgia-mas, kad grojamas ir šiandieninėje Lietuvoje.

Apie muz. Broniaus kūrybą ir maršus net diplominiuose dar-buose universiteto studentai pla-čiai kalba ir autorių vertina,

kaip gabų kūrėją, muzikinės kul-tūros darbininką, išvairiusį gilią vagą lietuviškųjų maršų dirvo-nuose.

Muz. Bronius Jonušas mūsų muzikinių lobių aruode paliko amžinai išliekanti turtą. Jo kūry-bos maršų nepamirš senasis Vil-nius, jaunatviškas Kaunas, gra-žioji Baltijos pajūrio Palanga. Jo maršai aidėjo parkuose, radiofo-nuose ir žygiuose. Jais gerėjosi didžioji lietuvių tautos dalis.

Bronius Jonušas ir tremties ke-liuose nenurimo. Jis čia vėl kim-ba muzikos darban, Hanau sto-

Penkeri metai be Stp. Kolupailos

BRONIUS KVIKLYS

Yra daugybė žmonių, kurie, gyvi būdami, savo pavyzdžiu ki-tiems švietė, daug naudos artimui teikė, tad ir aniems į Amžinybę nukeliauvę, net eilei me-tų praslinkus, jų užmiršti nega-lime. Prie tokių, be abejonės, reikia priskirti ir prieš penke-rius metus (1964.IV.9) South Bendo mieste Indianoje mirusį A. A. profesorį Steponą Kolu-pailą

Kilęs iš senos Lietuvos bajorų giminės, gyvenusios Ašmenos apskrityje, 1892 m. gimęs Latvijoje, išsimokslinęs Rusijoje ir jai 1918 m. padovanojęs pirmąjį Rusijos Hidrometrijos vadovėlį, 1921 m. sugrįžo į savo tėvų žemę Lietuvą ir jai paskyrė visas sa-vo jėgas, iki paskutinio atodūsio dirbdamas Lietuvos mokslui, jos žmonėms.

Velionio darbai, ypač mokslis palikimas, tiek gausūs, įvairūs ir platus, kad būtų sunku juos net išskaičiuoti. Užteks pažymėti, kad profesoriaudamas Žemės ūkio akademijoje, Vytauto Di-džioje, UNNRA Muenchene, Notre Dame JAV-bėse universite-tuose jis lietuvių, anglų, vokie-čių, prancūzų, rusų, ispanų ir ki-tomis kalbomis paskelbė apie 200 reikšmingų mokslo darbų — at-skirų studijų, paskelbė tūkstan-čius straipsnių. Jis buvo pirma-sis iš lietuvių Lietuvos vidaus vandenių (upių ir ežerų) tyrinė-tojas, ir ne vien tik mokslininkai tyrės, matavę, bet ir savo foto aparatų atvėrę jų grožį, spal-votosios fotografijos pradininkas Lietuvoje. Pažymėtinos jo studi-jos apie Lietuvos upių tėvą Ne-muną, Nevėžį, Dubysą, apie dau-gybę kitų upių, upelių ežerų. Mūsų studentams jis padovano-jo garsiausius anais laikais Euro-poje mokslo vadovėlius (dvi storos "Hidraulikos" dalys ir kt.). Daugelio svetimų kraštų kviečia-

mas su pranešimais į tarptauti-nes hidrologų konferencijas, jis išgarsino Lietuvos vardą visame pasaulyje.

Būdamas ne tik plačios eru-dicijos mokslininkas, bet ir vi-suomenininkas, plačiai bendradar-biavo Lietuvos ir užsienio lietu-vių spaudoje. Buvo ir aktyvus "Draugo" dienraščio bendradar-bis. 1950 m. "Draugas" išleido jo plačią ir gausiai iliustruotą "Nemuno" studiją. Abiems liet. enciklopedijoms (kauniškei ir bostoniškei) jis pateikė keliolika šimtų platesnių ar trumpesnių studijinių žinių apie Lietuvos upes, ežerus, įdomesnes geografi-nes vietas. Nemenkas jo indėlis ir Amerikos mokslui, ypač pasau-linės hidrologijos bibliografijos srityje. Čia išskirtinas 97 pus-lapių veikalas "Bibliography of Hydrometry", išleistas Notre

Prof. Stepono Kolupailos kapas Lietuvių Šv. Kazimiero kapinėse, Chica-goje.

Prof. Steponas Kolupaila (viduryje) susitinka su Amerikon iš Europos užsukusiu prof. Juozu Eretu (kairėje) ir su Lietuvos atstovu Washingtonė Juozu Kajecku.

Dame u-to 1961 metais, kuria-me S. Kolupaila profesoriavo.

Nepakeldamas rusų primesto Lietuvai smurto, jis 1944 m. ap-leido savo Tėvų žemę, kuriai tiek daug dirbo, ir mirė tremtyje, bet jo palikti mokslo darbai ir mok-slinio darbo metodai yra ir da-bar žinomi. Neretai mokslininkai pasigenda Lietuvos vandenių ty-rinėtojo. Jo pasigenda mūsų spauda, inžinieriai, mūsų organi-zacijos ir ypač mūsų skautai, ku-rių nuoširdžiu broliu, vadovu, garbės nariu ir patarėju jis dau-lį metų buvo. A.A. prof. Stepo-nas Kolupaila ir dabar daug kur būtų reikalingas. Kad ir jo fiziš-ka! nėra, jis vis dėlto, yra mūsų tarpe. Ir ne tik jo palaikai ar gra-žus paminklas, šeimos rūpesčiu statytas. Turiu galvoje jo raštus, lietuvišką dvasią, mokslinį pa-li-kimą, jo idėjas.

Penkerių mirties sukaktis mums teikia daugiau progų prisiminti šį didįjį Lietuvos keliau-ninką, prieš 25 metus iš Lietu-vos iškeliavusį ne turtų ieško-ti, bet apie didžiąją mūsų tautos nelaimę pasauliui liūdyti.

Laikas savo nusineša. Ne tik S. Kolupailos, bet ir jo bendradar-bių vis mažiau belieka: kiek-vienieri metai ką nors išsive-da. Šie faktai sako, kad reiktų paskubinti ir su jau keletą metų ruošiamos Stp. Kolupailos mono-grafijos išleidimu, kad dar gyvi jo amžininkai galėtų jo paliu-dyti apie mūsų garbingo moksl-ninko gyvenimą.

Kas skundžiasi, kad nėra literatūros jaunimui, tikrai apsi-džiaugs sužinojęs, kad to trūkumo nebėra. Visa eilė anksčiau ir vėlesniu laiku išleistų vaikams ir vyresnio amžiaus jaunimui tinkamų leidinių patenkins kiekvieną jauną skaitytoją:

Algis ir Alytė (spalvavimui)	0.50
Tėvikielė aš regiu, Pr. Imšrys	1.00
Aukso kirvis, J. Svalistas	2.50
Gulbė karaliaus patį, liaudies pasaka	1.25
Keturkojis ugniesgysys, D. Bindoldenė	2.00
Labas rytas vovere, J. Minelga	2.50
Lietuviškos pasakos, dr. J. Balys	2.50
Mėlyni karveliai, A. Baronas	1.50
Murklis, A. Giedrius	1.80
Trys Sakalai, A. Vambutas	2.00
Baltasis Stumbras, G. Ivaškienė	3.60
Baltosios pelytės kėlionė ir mėnuli, D. Bindoldenė	1.50

Knygos gaunamos DRAUGE. Illinois gyventojai prie kny-gos kainos turi pridėti 5 proc. mokesčiams.

vykloje plūsa su Dainavos an-sambliu. Amerikon atkiles, Balti-morėje sukuria chorą ir jam va-dovauja, Chicagoje dirba su vy-rų choru, dėsto Aukšt. Marijos mokykloje muziką, gi dabar O-mahos lietuviams džiugina die-nas su savo ten vadovaujamu choru.

Yra išleidęs savos maršų kūry-bos plokšteles ir Amerikoje da-vęs gražių muzikinių koncertų.

Muz. Bronius Jonušas yra vie-nas iš produktyviausių mūsų ka-rinių maršų kompozitorių, lai-mėjęs 9 premijas už sukurtus ka-rinius maršus.

Muz. Broniaus Jonušo 70 me-tų eitas kelias, puoštas jo paties kūrybos žiedais, yra gilus ir pla-tus. Apie jo darbus tepakalbės jo kolegos muzikai.

Jo garbingą amžiaus sukaktį prisimindami, dažnai sugrįšime į jo nuskubėjusio gyvenimo die-nas, neretai klausysimės šaunių maršų čia po svetimu dangumi, kurie tačiau mus kiekvieną kar-tą sugrąžins į Vilnių, į Nedėlios rytelius ir ves mus šimtmečiais pramintais tautos takais.

Mielam sukaktuvininkui tie keli kuklūs ir gal netaiklūs eili-nio lietuvių žodžiai tebūnie ma-žytis atpildas už jo gražiosios maršų kūrybos aidus, kurie ir šiandien tremties keliais einan-čiam lietuviui teikia drąsos ir džiaugsmo. Ilgiausių ir kūrybin-giausių metų mielam sukaktuvi-ninkui muz. Broniui Jonušui.

V A L O M E
KILIMUS IR BALDUS
Plauname ir vaškuojame visų rūšių grindis.
J. BUBNYS — Tel. RE 7-5168

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namų, gyvybės, automobilio, aviatoros, biz-
nio.
Patogios išs. mokymų są-
lygos.
J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PE 8-2233

GERIAUSIA DOVANA
Vertingiausia Dovana
siųsti
Į LIETUVĄ
DOVANŲ PAŽYMEJIMAI
(J.A.V. Dolerių Pažymėjimai)
Jūsų giminės galės pasirinkti
KĄ JIE NORI, KADA NORI ir
GAUS DAUG DAUGIAU už
juos. Jūsų giminės tai patvir-
tins. Tūkstančiai yra jau už-
sakę DOVANŲ PAŽYMEJ-
IMUS savo giminėms per IN-
TERTRADE EXPRESS CORP.
ir jų giminėms parašė, kaip
laimingi ir patenkinti jie yra.
Ir už šį patarnavimą visiškai
NIEKO NEREIKIA MOKETI
nei jums, nei jūsų giminėms,
nes mes gauname komisiją už
šį darbą. Jei jūs dar neesate
užsakę DOVANŲ PAŽYMEJ-
IMUS, reikalaukite mūsų NE-
APMOKAMO katalogo su pil-
nom informacijom.

Užsakykite dabar. Užsisa-
kykite tik per
**INTERTRADE
EXPRESS
CORP.**
125 E. 23rd Street
New York, N.Y. 10010
Prašykitė neapmokamo
katalogo.

Kultūrinė kronika

• **Lietuvių mokslo draugijos** Vilniuje, gyvavusios 1907-1940 m. rinkiniai ir kitas turtas yra išlikę mūsų sostinėje. Draugijai išstius 20 metų vadovavo dr. J. Basanavičius, jai priklausė dau-gybė mūsų mokslininkų, meni-ninkų, archeologų, istorikų ir kt. sričių specialistų. 1909 m. pradė-jo veikti biblioteka, daugiausia sukaupia iš aukų. Į ją pateko daug S. Daukanto, vysk. A. Bara-nausko, J. Basanavičiaus, L. I-vinskio, J. Juškos, D. Poškos, M. Valančiaus ir kitų žymių mūsų žmonių knygų. 1938 m. joje jau buvo 33.000 tomų. Draugijos Tautosakos archyve buvo tūks-tančiai surinktų dainų, pasakų, patarlių. Visi šie rinkiniai buvo šimties).

Vileišių namuose, Antakalnio gatvėje. 1940 m. draugija turėjo apie 9.000 muziejinių ekspona-tų, jų tarpe buvo gausi numiz-matikos kolekcija (5000 mone-tų). Visi šie eksponatai yra išli-kę ir dabar saugomi Istorijos — etnografijos ir Dailės muziejuose Vilniuje.

• **Dr. J. Gabrio - Paršaičio**, prieš keliolika metų Šveicarijoje mirusio mūsų visuomenės veikė-jo, archyvas ir rašytinis paliki-mas dabar yra dr. A. Geručio žinioje ir nuosavybėje. Iš visos medžiagos vertingiausi esą J. Gabrio atsiminimai — keturi to-mai (iš projektuotų parašyti de-patarlių. Visi šie rinkiniai buvo šimties).

LUIZ AUTO REPAIR
TELEF. — 436-3699
KAROSERIJOS, SPARNŲ (FENDER) TAISYMAS IR DAŽYMO DARBAI
Atliekami tiksliai ir nebrangiai.
6643 S. KEDZIE AVE., CHICAGO, ILL. 60629
Savininkas Aloyzas A. Kuniskas

1969 PLYMOUTH

2 DURŲ, TIK \$1,895.00

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

800 varlėlių ir gerame stovyje automobilių —
pirksite labai pigiai — urmo kaina.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS
RADIO. STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875
J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo
9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdaro nuo 12 iki 5.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA

KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išsinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek ang-lų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniais šviesti kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai. Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas. Mokiniai gyvena benuarbuty. Atlyginimas visiems prieinamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TĖVAI BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ,
KOL JI YRA. JOS ATEITIS JOSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Karštoji Venera ir šaltasis Marsas

PAULIUS ZICKUS

Venera, lotyniškai Venus, — meilė, meilės džiaugsmas, žavin-gumas, kurią mes dar vadiname Aušrine ar Vakarine žvaigžde, yra antroji pagal atstumą nuo Saulės planeta. Joje metai yra trumpesni negu žemėje, nes ji apskrieja apie Saulę per 225 paras. Senovės italikai Venera laikė pavasario ir sodininkystės deive, o graikai vėliau ją sutapdino su ju Afrodite. Graikų Veneros skulptūros vaizduoja ją gražiausia moterimi. Dažnas ir šiandien, žiūrėdamas į moterį, pasako: graži, kaip Afrodite ar Venera.

Ankstesnieji astronomų stebėjimai ir apskaičiavimai be tikresnių ir prieinamesnių matavimų priemonių, nors daug kur buvo ir arti tiesos, bet vis dėlto skiriasi nuo tų duomenų, kuriuos gauname priartėję prie planetų ir visą pamatavę turimais instrumen-tais.

Amerikos raketa Mariner V, kuri praskrido pro Venerą tik 25-44 mylių atstume, suteikė labai daug žinių apie tą karštąją plan-etą. Veneros temperatūra kyla 10 laipsnių Celsijaus kiekviename jos atmosferos kilometre, artėjant prie planetos. 100 laipsnių Celsijaus, t. y. virimo temperatūra žemėje, yra apie 45 km, aukštyje nuo Veneros paviršiaus. Reiškia, pasiekus planetos paviršių, temperatūra turėtų būti apie 425 laipsniai Celsijaus. Jeigu švinas tirpsta maždaug prie 325 laipsnių Celsijaus, tai Veneros temperatūra yra apie 100 laipsnių daugiau negu švino tirpimo temperatūra. (Leidžiant Lietuviai Enciklopedijai, dar buvo manoma, kad Veneros paviršiaus temperatūra yra 100 laipsnių Celsijaus).

Taigi Veneros temperatūra yra aukšta, o atmosfera tiršta. Jos atmosfera susideda veik iš anglies dvideginio. Žemės paviršiuje anglies dvideginio yra tik .03 procento. Deguonies žemės atmosferoje yra apie 21 procentas, o Veneroje gal ir visai deguonies nėra. Atmosferos spaudimas Veneroje yra apie 100 kartų didesnis, negu žemėje, maždaug kaip vandenynė vieno kilometro gylumoje. Jeigu žemės atmosfera būtų tokia karšta kaip Veneros, tai vandenynų vanduo išgaruotų, ir oro spaudimas žemės paviršiuje padidėtų apie 300 kartų. Venera turi mažiau nei .7 procentus vandens garų jos žemiausioje atmosferoje.

Mariner V, kuris skrido pro Venerą 1967 metais, kelionėje, kol pasiekė Venerą, užtruko 127 dienas. Venera vandens, tur būt, visai neturi, nes ji prarado — išgarino per 4,5 bilijono metų.

Marsas. Italikų ūkininkai jį garbino kaip dievaitį, laukų ir gyvulių prieauglio globėją. Vėliau romėnai jį pavadino karo dievu. Ir šiandien, norėdami pabrėžti militaristų, sakome, kad jie yra Marso — karo dievačio garbintojai. Astronomijoj Marsas yra ketvirtoji planeta, atstumo nuo Saulės prasme. Jos metai ilgesni negu žemės — 687 paros, o metai — 24 val. ir 37 minutės. Atstumas nuo žemės iki Marso 57,400,00 km., kai jis būna arčiausia, ir 103,800,000, kai pasitraukia toliausia.

1965 metais liepos mėnesį A-

merikos raketa Mariner IV praskrido pro Marsą 6118 mylių atstume. Tai buvo Marso žiemos laikas, dienos metu, po pietų. Matavimai daryti vadinamoj "Electron" dykumoj. Temperatūra ten buvo minus 113 laips. Celsijaus. Mūsų žemėje tokios žemos temperatūros nei asigaliuose nėra. Prie tokios temperatūros gali susalti atmosferos dujos ir kristi ant Marso paviršiaus. Marso atmosfera, kaip ir Veneros, susideda veik iš anglies dvideginio. Marso atmosferos spaudimas yra tik viena šimtoji žemės atmosferos spaudimo. Deguonies, atrodod, visai nėra. Ant Marso ir vandens nepastebėta, net ir sušalusioje formoj. Tačiau jo gali būti sušalusioje formoj po pirmuoju jo paviršiaus sluoksniu.

Neatrodytu, kad Venera, Mar-sas ir Žemė būtų susiformavę tuo pačiu laiku ir iš tų pačių medžiagų. Atmosferos susidarė laiko bėgyje, kai daug lengvų dujų — vandenilio ir helijaus — buvo prarasta erdvėje. Distancija nuo Saulės iki Veneros, Marso ir Žemės į tuos temperatūros skirtumus gali tik dalinai atsakyti. Jeigu žemėje nebūtų gyvybės, jos atmosfera galėtų būti panaši į vieną iš anų planetų. Dabar jau galima apytikriai kalbėti apie Veneros ir Marso temperatūrą, oro tankumą ir cheminius reiš-kinius. Gyvybės esimas žemėje turi įtakos temperatūrai. Veneroje ir Marse neturėtų būti jokios gyvybės, net ir samanų. Taip rodo planetas pralėkusių raketos. Jeigu žemėj vanduo išgaruotų, kaip Veneroj, tai atmosferos spaudimas padidėtų apie 300 kartų. O jeigu gyvybė išnyktų žemėje, tai jos temperatūra keistųsi į Veneros ar Marso tempe-ratūrą.

Šių skridimų visai instru-mentacijai ir tyrimams vadova-vė lietuvis mokslininkas Arvydas Klieris. Amerikiečiai taip rašo: "The men who were assigned the responsibility for this experiment were Arvydas Klieris (the principal investigator)."

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkaami šia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli

A. BENIULIS

Chicago, Ill. 60629. Tel. RE 7-7083

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters.

Nuomoma — Parduoda — Taiso

NAUJOS NAUDOTOS

Virš 50 m. patikimas patarnavimas

NAUJOJE VIETOJE

5610 S. Pulaski Rd., Tel. 281-4111

M. K. Ciurlionis

Auka

Kultūrinė kronika

• Anglijos lietuvių rašytojų literatūros vakaras Amerikoje, Chicagos Anglijos Lietuvių klubas š.m. lapkričio mėn. 9 d. jaunimo centre rengia Literatūros vakarą, kuriame mūsų literatūros bičiuliai išgirs išimtinai tik Anglijoje gyvenančių lietuvių rašytojų kūrybą. Dalyvauti pasižadėjo poetas Vladas Šlaitas iš Londono, kun. Jonas Kuzmickis iš Bradfordo ir rašytojas Romualdas Spalis iš Halifaxo. Kaip žinoma, šiomis dienomis Chicagą pasiekė R. Spalio knygos "Gatvės berniuko nuotykių" antroji laida. Teko patirti kad

netrukus pasirodys to paties autoriaus nauja knyga "Rezistencija" o dar kita, "Mergaitė iš geto", jau ruošiamą spaudai.

• Robertas Byan, muziko Johno Byansko sūnus, kuris jau seniau yra išėjęs muzikos konser-

vatoriją, jau kuris laikas sėkmingai reiškiasi savo muzikine kūryba.

Robertas yra spėjęs sukurti ne vieną kompoziciją. Kai ką yra sukomponavęs ir pagal lietuvių liaudies motyvus. Prieš kurį laiką jis parašė fagotui ir dviem klarnetams "Spanish suite", kuri laimėjo pirmą premiją mažos grupės konkurencijoje Miami universitete.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAFayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS:

PIRMAD. ir KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Meribota garantija: Iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois

Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p. p.
Sėkm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS CESAS

PLANINGAS TAPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADEK TAPYTI ŠIANDIEN!

5%

Mokamas už vienų metų taupymo ląkstus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5 1/4%

Mokamas už vienų metų taupymo ląkstus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4:
Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1: Wednesday closed.

PETRAS KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

Kita R. Byan kompozicija "Ozymandias" yra sukurta chorui pagal žinomojo anglų poeto Percy Bysshe Shelley to paties vardo sonatą. Ta jo kompozicija bus atlikta Miami Springs High School 90 asmenų koncertinio choro, pritariant pilnam orkestrui, š. m. balandžio 26 d. 8 v. v., Miami Springs auditorijoje, 751 Dove Ave., Miami Springs Fla.

O. J.

• Tito Livijaus Buratinio vardas minimas okup. Lietuvos spaudoje. Kaip žinoma, jį iš užmaršties iškėlė anglų aviacijos žurnalas "Flight", 1963 m. atspausdinęs apie jį straipsnį, kuriame sakoma, kad Buratinio lėktuvos konstrukcinė idėja buvusi tiltu tarp Leonardo da Vinči ir preivystės pirmūno anglo George Cayley (1778-1857) darbu. Buratini buvo italas, gimęs apie 1615 m., kurį laiką gyvenęs Lietuvoje, D. L.K. Jono Kazimiero ir Vladislavo IV dvaruose, kaip finansinis patarėjas; jis skolino pinigų kunigaikščiams. 1675 m. Pranciškonų spaustuveje Vilniuje buvo išspausdintas jo veikalas "Misura universale", kuriame pa kelbia vieninga matų sistema, taigi apie 150 m. anksčiau, kaip garsioji Didžiosios prancūzų revoliucijos metrinė sistema. Laiko vienetu buvo nustatyta sekundė, ilgio vienetu — sekundinės švytuoklės ilgis, kurį mokslininkas pavadino metru. Buratinui prikiama pirmojo matų sisteminio garbė. Drauge jis buvo ir lėktuvų konstruktorius. Jo darbai aeronautikos srityje labai domėjosi Vladislavas IV. Jo sukonstruoto lėktuvo variklis turėjo būti varomas žmogaus raumenų dėka. Buratinis mirė 1682 m. nežinia kur.

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

RICHMOND AUTO SERVICE

Kampas Richmond ir 63rd Street

Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Patyrę mechanikai. Elektroninis motoro patikrinimas. Vilikimas.

Telef. — GR 6-3134 arba GR 6-3353
Savininkas — Juozas (Joe) Juraitis

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitu namams reikmenų.

LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

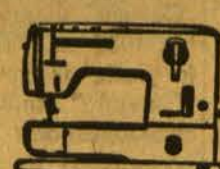
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

Siuvimo Mašinos — Dulkių Siurbliai

• BERNINA
• NECCHI
• ELNA
• VIKING
• PFAFF
• SINGER

ELECTROLUX
HOOVER
EUREKA
KIRBY
ROYAL
IR KT.

Parduodame, nuomojame ir taisome siuvimo mašinas, dulkių siurblius, prietaisus laimoms ir savygoms. Turime dalis. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiestuose.

B and B DISTRIBUTING COMPANY

A to Z Sewing machines and Vacuum cleaners

4081 ARCHER AVE. (Prie California Ave.), Chicago, Ill. Tel. 927-4702

Vedėjas Arvydas M. DIKINIS

since 1914...

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

4 3/4%

PASSBOOK SAVINGS
Paid and Compounded
Semi-Annually

5 1/4%

6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES
(Minimum \$10,000)
1-YEAR SAVINGS CERTIFICATES
(Minimum \$5,000)

Čekų studentų laisvės šauksmas

(Atkelta iš 8 psl.)
koslovakija net tada, kai žinios apie šį kraštą nebebus sensacijomis.

Studentų žodis Kremliaus tironams

Laikraščio "Student" specialiojo laido 1968 m. rugp. 24 d. buvo parašyta:

— Leonidai Brežneve, tu juk kitados esi buvęs darbininkas. Dabar sulaukė dienos, kada apie tave gali būti parašyta: Brežnevas yra Hitleris. Nuo kada nusitaujai būti garbingu žmogumi? Argi tuo svaiginančiu momentu, kada tavo pirštai pasiekė jėgą, kai tu užuodei galybės aromata, kada palietei bizūną, ir jis pats pradėjo judėti? Kada tu nusitaujai būti garbingu žmogumi? Ar tuo momentu, kada tu papildai tą veiksmą, kuris nuo pasaulio pradžios priskiriamas Judui? Gal tau šitai ir neapeina, bet žinok, kad kažkur Europoje yra milijonai žmonių, kurie tavęs neapkenčia.

Daug sužeistų studentų

Studentai uoliai darbuos su visais tais, kurie nakčiai nuplėšė gatvių užrašus ir namų numerius, kad okupantų daliniai, judėdami mieste ir ieškodami numatytų arešto auksų, nebegalėtų orientuotis. Jau šeštą okupacijos dieną Prahoje buvo 314 sužeistų, iš kurių 10 gulėjo ligoninėse, o 22 buvo nužudyti. Jų tarpe daug studentų. Vienas 15-16 metų amžiaus moksleivis buvo raudonųjų okupantų peršautas per akį, ir jo kaukolės kaulas pakaušyje buvo išplėtas.

Kultūrų perskostas moksleivis, motina ir kūdikis

Čekai pavojingiausiose okupantų įsibrovimo dienose pasiliko ištikimi savo vyriausybės ir savo laisvės idealams. Darbininkai ištikimai pasiliko savo postuose ir laikraščiai drąsiai skelbė tiesą. "Lidova Demokratičeskij" 1968 m. rugp. 27 d. savo 9-je ekstra laidoje pranešė apie šį tragišką įvykį: Prahoje, Kirilo ir Metodijaus aikštėje šarvuotas automobilis atėjo prie namo, kur 15 metų amžiaus moksleivis ant sienos rusiškai alfabetu rašė tada labai mieste paplitusį šūkį rusų adresu. "Grįžkite namo". Raudonųjų okupantų kulkosvaidininkas, važiuojantis šarvuotu, atsuko kulkosvaidžio vamzdį į tą moksleivį. Tai pamatė viena motina, vėžimėly veždama kūdikį. Naiviai manydama, kad okupantai vis dėl to turės atjautimą, ji pagriebė savo šešių mėnesių kūdikį į rankas ir skubiai atsistojo šalia šūkį rašiusio berniuko. Okupantų kario paleista šūvis salė nužudė visus tris...

Rusams ir jų raudoniesiems sąjungininkams okupuojant Čekoslovakiją, į Vakarų pabėgo apie 70,000 čekų. Jų tarpe daug studentų, dirbančių lietuvių įstaigose, pvz. Šv. Kryžiaus ligoninėje, Chicagoje.

Ir po derybų Maskvoje studentai nerimo

Kai, Sovietų žiauriai karinei prievartai spaudžiant, į Maskvą išvežti Čekoslovakijos vyriausybės nariai turėjo priimti susitarimą, kuriuo apribojamas čekų laisvės siekimas ir kuriuo einant Čekoslovakijoje bent neva laikinai pasilieka Sovietų įgulos, Prahos laikraštis "Student" 1968 m. rugp. 27 d. savo 5-je laidoje išspausdino straipsnį, kuriuo Maskvos susitarimas pavadinamas kapituliavimu prieš brutalią okupantų jėgą. "Tuo susitarimu mes prarandame laisvę, garbę ir sąžinę". Mes tampame, kaip jau ne kartą istorijoje, vergu tauta... Todėl studentai, kreipdamiesi į seimo narius, ragino, "jeigu norite kad jūsų vardai amžiams nebūtų sutepti išdavimų gėdos ir

pažeminimo dėme, tai atmeskite tą susitarimą".

Kiek vėliau laikraščio "Student" redaktoriai apgailestavo, kad šis atsišaukimas išspausdintas nelaimingame formulavime kaip turinio, taip ir stiliaus atžvilgiu — pavadinant čekų derybininkų darbą išdavikišku. Esą jie tai padarę pilnai nepaiformuoti apie derybas ir susitarimą. Tačiau ir naujame pareiškime pabrėžiama, kad Čekoslovakijos istorija yra perpildyta baisių tragedijų. Pagaliau pažymima, kad toliau studentai daugiau nebegalės leisti šio savo laikraščio...

Jaunimas demonstracijoj prieš okupantus

Prahos gyventojams pasiliko neužmirštas vaizdas, kai

Cekas studentas Jan Palach, susidegęs protesto ženklais prieš rusišką okupaciją.

Nauji leidiniai

• **TEVYNĖS SARGAS**, 1968 m. Nr. 1 (29). Politikos ir socialinių mokslų žurnalas. Redaguoja Domas Jasaitis, 220 Nr. Seventh Ave., Mount Vernon, N.Y. 10550; telef. (914) 668-0048. Administruoja Jonas Jakubonis, 503 Euclid Ave., Brooklyn, N.Y. 11208. Naujasis numeris 220 psl., jo kaina 3.00 dol. Žurnalą leidžia Lietuvos krikščionių demokratų sąjunga. Numerio viršelį piešė Paulius Jurkus.

Dailiu, meniškų aukso spalvos viršelių išleistas naujasis "Tėvynės Sargo" numeris skirtas paminėti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 50 m. sukakčiai. Naujojo redaktoriaus dr. Domo Jasaitis sumaniai ir energingai pasidarbavęs, sutelkiant tiek geros medžiagos. Pradžioje — naujina dokumentacija: Vliko 1944 m. vas. 16 d. deklaracija, Wuerzburgo protokolas tekstas, Lietuvių charta, 50 m. sukakties proga vadovimo veiksmų manifestas, Krikščionių dem. s-gos deklaracija, Lietuvos pripažinimo de facto ir de jure datos. Vis tai svarbi istorinė medžiaga.

Jautriame straipsnyje red. D. Jasaitis primena, kad per 120 carinės vergijos metų Lietuvoje rusų atsirado tik apie 3 proc., o per 20 Stalino-Brežnevo "laisvųjų" metų jų priviso apie 10 proc. Atsiliepdamas į propagandą apie rusų tautos broliškumą, dr. Jasaitis primena, kaip rusai nusisaukė Lietuvą XVII š., kruvinai naikino laisvės siekiančius lietuvius 1831 m., 1863 m., smaugė kultūrinę pažangą, uždraudė spaudą, masiškai trėmė į Sibirą, o ir 1968 m. biudžetu Maskva iš Lietuvos išsiųs 408 mil. rublių. Reikalaujama, kad okupantai sustabdytų genocidą, leistų išskirtoms šeimoms susivienyti, nustotų plėšikauti miltų keliu.

Dr. K. Sidlauskas plačiau informuoja apie žmogaus teisių deklaraciją ryšium su Lietuva, o dr. K. Račkauskas įdomiai ir vispusiškai svarsto teisinę Vasario 16 d. akto reikšmę. P. Rimtautas surinkęs reikšmingos medžiagos apie ateizmo skleidimą Lietuvoje. Istoriaikas Pr. Pauliukonis plačiai

rūp. 21 d. apie 8 val. 35 min. keletas sunkvežimių, pripildytų laisvės idėjomis alsuojančių čekų, jau okupantams įsibrovus, išvyko iš radijo rūmų su iškeltomis tautinėmis vėlavomis. Pirmame sunkvežimio ant mašinos priekio virš motoro, važiuojo 19 m. jaunuolis, tikriausia studentas, su perskelta kakta. Paklaustas, kas sužiedė, atsakė: "Sovietų karininkas trenkė man šautuvu buožę". Kitas berniukas nuo šaligatvio rinko šovinių tūtas, iškritusias žemėn. Visa čekų vilstinė, giedodama himną, patraukė į Šv. Vlado aikštę...

Studentų supusių liepsnų balsas

Visą pasaulį supurtė čekų studento Jan Palach tragiška mirtis, kada jis, protestuodamas prieš Sovietų okupaciją, apsiliejęs gazolinu susidegino, o po jo ir daugiau studentų tą šurpų protestą pakartojo. Nepritardami savo gyvybės atėmimui, mes negalime neįvertinti to giliausio pasišventimo, kurį studentas Palach parodė. Tegu jo mirtinoje aukoje už laisvę jį supusių liepsnų šviesa neša į pasaulio studentiją šviesų supratimą, kas yra Maskvos imperialistinė diktatūra, ir tegu tuo liepsnų silima užkaišta studentijos širdis kovai už laisvę Čekoslovakijos, Lietuvos ir kitų okupuotų šalių, kad čekų studentų pavyzdžio uždegti, lietuvių ir kitų tautų studentai į savo principus įsirašytų kovą už pavergtą laisvę ir ryžtingai tam idealui tarnautų.

aptaria prel. Krupavičiaus praves-tą žemės reformą.

Duodama plati informacija apie Čekoslovakijos tragediją, aptariamą gausios Vliko pirm. Viliūno politinės kelionės, Vliko 25 m. sukakties, lietuvių pastangų išsaugoti Šv. Kazimiero kapines. Prof. J. Eretas duoda intriguojantį pluoštą medžiagos apie prof. Pakšto politinę veiklą. Itin įdomūs, turiningi ir gausūs prof. V. Jurgučio laiškai prel. Krupavičiui. Pagerbiami sukurtyvininkai dr. E. Draugelis, Bern. Žukauskas; duodami nekrologai K. Bizauskas, dr. V. Jasaitis, kun. Br. Dagilio, kun. dr. J. Starkaus; gausi apžvalga.

Žurnalas tikrai turiningas, patrauklus, kultūringas, įdomus, rekomenduotinas. Gaila, kad iš visos tos nuotaikos išsiskiria A. Budreckio pranešimas "III PLB seimas ir jo politikavimas" su insinuuojamais frontininkų adresu. Pati redakcija turėjo abejonių dėl to straipsnio, pridėdama pastabą: "Straipsnis neatstovauja T.S. pažiūros". Dr. A. Budreckis gabus ir pozityvus žmogus ir savo talentą galėtų geriau naudoti J. Daugl.

• **I LAISVĖ**, 1968 m. gruodžio m. Nr. 44 (81). Lietuvių Fronto Bičiulių politikos žurnalas. Redaguoja Leonardas Valiukas, P. O. Box 77148, Los Angeles, Calif. 90007. Administruoja Alekšas Kulnys, 1510 East Merced Ave., West Covina, Calif. 91790. Žurnalas 80 psl., išleina tris kartus metuose, prenumerata 5.00 dol. metams JAV ir Kanadoje, visur kitur 3.00 dol.

Abiejų šio numerio vedamųjų mintis išreiškia šį jų citatą: "Negalėdama įveikti jėgą, priešas griebiasi klastos ir gundymų. Lietuviškoji išeivija gundoma ne tik bibliškais duonos ir garbės pažadais, bet ir daug sėkmesnėmis danajų dovanomis; tautinė kultūra, pačia tauta ir tėvynės meile. Gundytojas atstoja tik tada, kai gundomasis neatlaikė pareikalavimų Lietuvai nepriklausomybės".

Apie lietuvių bendros atsako-

Cekas studentas okupantų rusų rankose.

mybės žadimą rašo lietuvių jėzuitų provinciolas kun. Gediminas Kijauskas, SJ, sakydams, kad "gyvam atsakomybės pajautimui yra ir pavojų — pavojus suskilti ir pradėti kovą vieniems prieš kitus; pavojus rūpintis tik asmeniniu savo gyvenimu, kai po eilės darbų metų nugirstame žodžius: Dabar noriu pagyventi, rūpintis savimi."

Politine, visuomenine ir kultūrine prasme įdomus pašnekės su PLB valdybos vykdomoju vicepirm. (dabar jau ir pirmininku) Stasiu Barzduku, kur, apie Lietuvių Bendruomenės atskirų kraštų ir kartų margumą kalbant, išsitarima: "Taip pat savo bendruomenę turim nevienodų visuomeninių pažiūrų žmonių. Kaip kiekvienoj tautoj, ir mūsų bendruomenėje reikiama kraštutiniai žmonės, savęs težiūrį, su nieku kitu nesiskaita. Tai ekstremistinių priemonių šalininkai. Daugumai būdingas vidurio kelias, paremtas tolerancijos ir demokratijos principais. Ši kelia taip pat yra pasirinkusi PLB valdyba."

Apie aktualumą ir politiniams reikalams skirtą fondo rašo dr. A. Razma, apie G. Karoso ir V. Adamkaus pralaimėjimo pamokas lietuviams — Algirdas Budreckis ir apie laisvųjų bendravimą su pavergtaisiais V. Vaitiekūnas.

Ypač dėmesio vertas kondensuotas ir kruopščiai parengtas prof. dr. Ivinskio straipsnis "Nepriklausomos Lietuvos politinio gyvenimo raida ir lūžiai", kurio viena iš baigiamųjų minčių yra ši: "Kai šiandien kalbama apie Lietuvą, apie jos laisvinimą, tai reikia pagalvoti apie praeities faktus, istorines klaidas ir iš jų pasimokyti. Jeigu šiandien kalbama apie suvienytos ir federalinės Europos ateitį, tai Lietuva turi ir savo šiandieninę laisvinimo kovą ieškoti dar bendresnio, dar artimesnio kelio su kitais baltais."

Dėmesio verta ir dr. Jono Griniaus keliama mintis, bandyt išpirti Vilniaus katedrą, kuri dabar yra paversta dailės muziejumi, siūlant pastatyti naują dailės galeriją Vilniuje. Ir ne vien tik savais pinigais, bet viso laisvojo pasaulio, ypač visų pasaulio tikinčiųjų aukomis. Tik klausimas kyla: kaip užsitikrinti, kad grąžinta katedra po kelerių metų vėl nebūtų pagrobta?

Aplamai naujame "I Laisvė" numeryje skelbiama ir daugiau labai įdomios apžvalginės medžiagos, kaip, sakysim, dviejų laisvojo pasaulio lietuvių uprofesorių surinktos žinios apie dabartinę padėtį Lietuvoje ir kt.

• **LITUANUS**, Vol. 14, Noj 3, 1968. Lithuanian Quarterly. Metinė prenumerata 5.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanius, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690.

Žurnalas, kaip atrodo, baigia išbirti iš redakcinių — administracinių negalavimų ir pasivyti prarastą laiką. Malonu pažymė-

ti dar ir tai, kad žurnalas didžiąja dalimi yra prirašomas jau čia svetimosios padangės subrendusių ir lietuviškam reikalui neabejingų mūsų jaunosios kartos akademikų. Taipgi džiugu, kad redakcija įvairių temų sektoriuose išlaiko gražiai atrinktą pusiausvyrą, išmintingai balansuodama politinių ir kultūrinių problemų rėmuose.

Šiame numeryje Romaldas J. Mišūnas rašo apie ortodoksų bažnyčią Lietuvos valstybėje tarp 1315 ir 1377 metų; Leono Sabaliūno straipsnis, Lityhuanian Politics under Stress, Ideological and Political Developments Before The Soviet Occupation", Richard A. Schnorf raštas "The Baltic States in U.S. — Soviet Relations", taipgi supažindinama su lietuvių liaudies skulptoriaus Vinco Svirkio kūryba, žurnalą papuošiant ir jo darbų nuotraukomis. Aptariama Leonardo Andriekaus poezija, duodant taipgi jos vertimų anglų kalbon. Apžvalginėje žurnalo dalyje komentarai pastabos ir naujos knygos.

Yra labai svarbu ir visiems turėtų rūpėti, kad Lituanius, kaip toks vienintelis anglų kalba žurnalas, eitų vis stiprėdamas ir neatsilikdamas nuo laiko, kurį pastarojo numeriu yra jau beveik pasivijęs.

ATSIŪSTA PAMINETI

• **H Vatikano susirinkimo dokumentai**, 3 dalis. Popiežių kalbos ir raštai. Knygų serijos "Krikščionių gyvenime" leidinys 1969 m. Vertė prel. Vytautas Balčiūnas. Kalbą tikrino Vladas Kulbokas. Ilustravo dail. Telesforas Valius. Spaudė Lietuvių Enciklopedijos spaustuvė Bostone. Knyga kietai įrišta, 360 psl., kaina \$4.00.

• **AIDAI**, 1969 m. kovo mėn. Nr. 3. Mėnesinis kultūros žurnalas, leidžiamas lietuvių pranciskonių. Redaktorius dr. Juozas Girnius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Administruoja T. Benvenutas Ramanauskas, OFM, 680 Bushwick Ave., Brooklyn, N. Y. 11221. Žurnalo metinė prenumerata \$7.00.

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1969 m. kovo mėn. Nr. 3. Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja Kęstutis Trimakas, SJ. Žurnalo adresas: 2345 W. 56th Str., Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata \$5.

STATYBININKAI

VACYS CONSTRUCTION CO.
REZIDENCINIAI,
KOMERCINIAI,
MEDICINOS IR
KITOKI PASTATAI
2457 West 69th Street
Tel. HE 4-7482

• **TECHNIKOS ŽODIS**, 1969 m. sausio - vasario mėn. Nr. 1. Leidžia Amerikos Lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos Chicago skyriaus Techninės spaudos komisija. Vyr. redaktorius — G. J. Lazauskas, 208 W. Natoma Ave., Addison, Ill. 60101. Administracijos adresas: M. Krasauskas, 2633 W. Montgomery Ave., Chicago, Ill. 60632. Žurnalo metinė prenumerata \$5.00, studentams — \$2.00.

• **AUSTRALIJOS LITUANISTINIŲ MOKYKLŲ MOKYTOJŲ KONFERENCIJOS DARBAI**, Melbourne 1967. XII. 27—28 d. Paruošė A. Krausas. Išleido ALB Krašto kultūros taryba 1968 m. Leidinys 56 psl.

• **SVIETIMO GAIRĖS**, 1969 m. kovo mėn. Nr. 3. JAV LB švietimo tarybos leidinys. Lituanistinio švietimo reikalams skirti 24 rotatorium spausdinti puslapiai.

• **EGLUTĖ**, 1969 m. balandžio mėn. Nr. 4. Laikraštėlis vaikams. Redakcija, administracija ir spaustuvė — Nekaltai Pradėtosios Marijos mokykla, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata \$5.00.

G E L Ė S
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kt.
GUZAUŠKŲ
BEVERLY HILLS GELINČIAI
2443 W. 63rd St., Chicago, Illinois
PR 8-0833 — PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON SAVININKO SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEDarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

E U D E I K I S LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Dovydas P. Galdas — Geraldas F. Daimid
TRYŠ MODERNIŠKOS KOPLYČIOS:
4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

PETKUS TĖVAS IR SŪNUS MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorijų Asociacijos Nariai
LACKAWICZ IR SŪNOS
424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1133-1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

